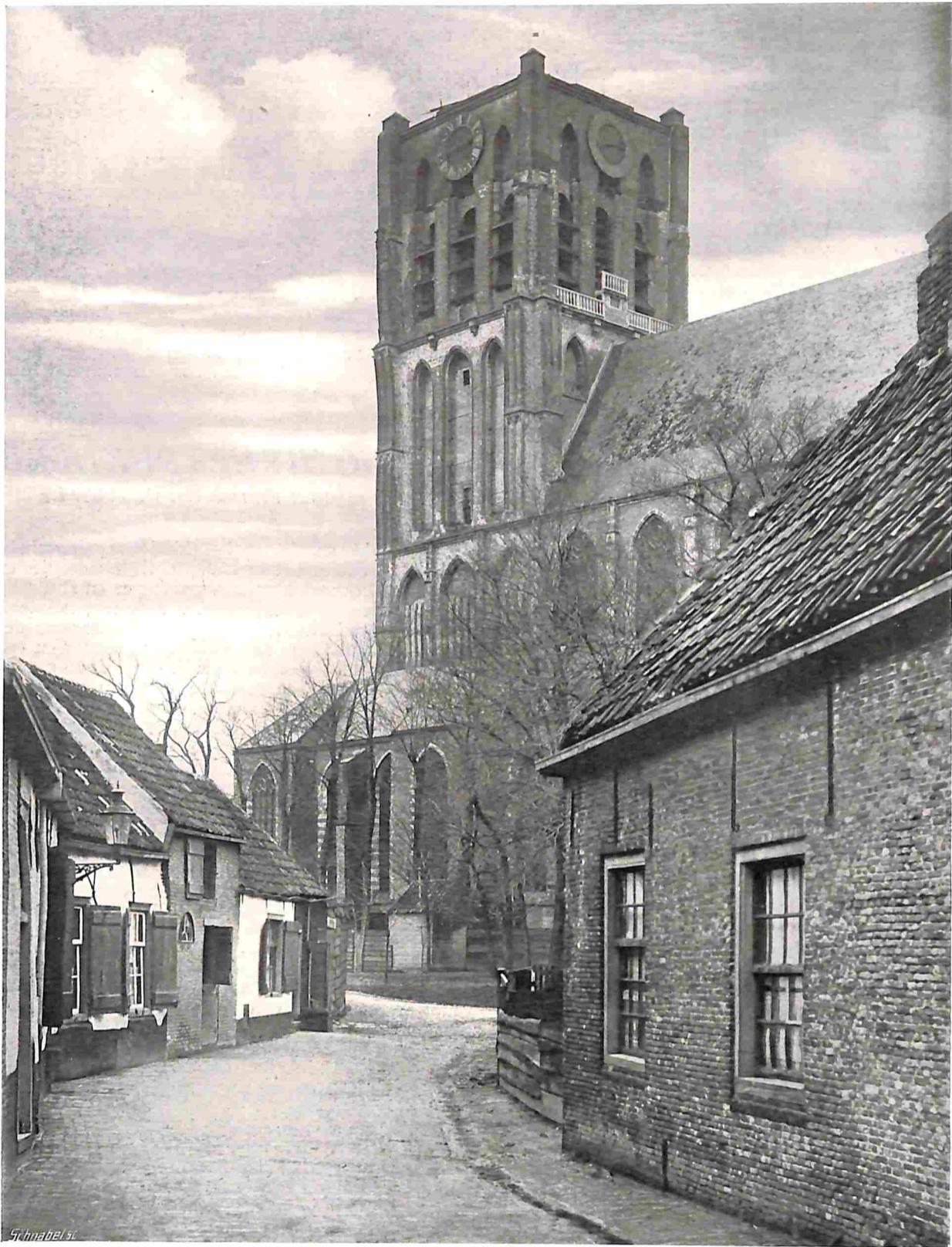

BUITEN

10^e JAARGANG N°. 14.

ZATERDAG 1 APRIL 1916.

St. Catharina
Foto C. Steenbergh.

DE ST. CATHARINA-TOREN TE BRIELLE,
DE EERSTE TOREN VAN WELKE, 344 JAAR GELEDEN, IN DEZE LANDEN
DE GEUZENVLAG WAPPERDE.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE ST. CATHARINA-TOREN TE BRIELLE. ILLUSTRATIE . . .	BLZ. 157
DE STERRENHEMEL IN APRIL, DOOR A. A. N.	" 158
TERUG UIT HET RIJK DER DOODEN. UIT HET FRANSCH VAN GASTON LEROUX (14)	" 158
HET KASTEEL „NEMELAER”, DOOR DR. X. SMITS, GE- ILLUSTREERD.	BLZ. 160—164
EEN TROPISCH SCHADUWBEELD, (SLOT), DOOR TROPICUS . . .	BLZ. 161
ZUIGENDE DOORNWANTSEN, DOOR C. O. BARTELS, GEILL. . .	" 165
DE VROUWEN VAN VERDUN, DOOR F. W. DRIJVER	" 165
ONTWERP EENER MODERNE SCHOONHEIDSLEER VOOR DEN TUINAANLEG, (VI), DOOR LOUIS VAN DER SWAELMEN. GEILLUSTREERD.	BLZ. 166—167
JHR. MR. VICTOR E. L. DE STUERS. (†) PORTRET	BLZ. 168
DE BLAUWE MUUR, UIT HET ENGELSCHE VAN RICHARD WASHBURN CHILD (35)	" 168
NACHT, GEDICHT, DOOR JAN J. ZELDENTHUIS	" 168

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74-76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

Afzonderlyke Nummers kos'en 8 dagen na de verschijning 15 cts., daarna wordt de prijs 25 cts.

DE STERRENHEMEL IN APRIL.

HET volgende overzicht geeft de stand der sterrebeelden voor 10.5 sterretijd, d.i. omstreeks 9 uur middelbaren tijd. Men zie het Aprilkaartje van de N. R. Ct., dat voor 10 uur sterretijd geldt.

Zenith: Groote Beer;

Noorden: Andromeda, kleine Beer, Cassiopeia, Cepheus, Hagedis, Zwaan;

Noordoosten: Draak, Lier;

Oosten: Boötes, Hercules, Jachthonden, Kroon, Slang, Weegschaal;

Zuidoosten: Hoofdhaar van Berenice, Maagd;

Zuiden: Schip Argo, Beker, groote en kleine Leeuw, Luchtpomp, Raaf, Sextant, Waterslang;

Zuidwesten: Groote en kleine Hond, Kreeft;

Westen: Eenhoorn, Lynx, Orion, Stier, Tweelingen, Wagenman;

Noordwesten: Driehoek, Giraffe, Perseus.

De *Melkweg* is in den vooravond nauwelijks zichtbaar. Te 9 uur loopt hij van het Zuidwesten naar het Zuidoosten, en bereikt hij in het sterrebeeld Perseus een hoogte van slechts 30 graden. Des te prachtiger vertoont hij zich echter in den nacht, als het sterrebeeld Zwaan dicht bij het Zenith staat, de Arend hoog gerezen is, en de Schutter in het Zuiden te zien is.

De beste tijd om den *Melkweg* te zien is omstreeks 10 uur sterretijd, en dat uur komt in het voorjaar met de vroege ochtenduren overeen. Ik verwijs naar de uiteenzetting in Buiten IX N°. 14.

Algol minima zijn in April maar zelden waarneembaar: in den vooravond staat het sterrebeeld Perseus vrij laag in het Noordwesten, in den nacht zeer laag in het Noordoosten. Misschien zal het mogelijk zijn, het minimum van 11 April (te 9 uur) waar te nemen.

Het *Zodiakaallicht* kan waarschijnlijk in de eerste dagen van April nog wel aan den avondhemel gezien worden. Echter gaat al heel spoedig het Eerste Kwartier hinderen. Ook zal men mogelijkwijs den *Gegenschein* nog kunnen waarnemen, in de buurt van de ster Spica (= van de Maagd), maar daar de maan den 18^{en} April vol is, alleen in het begin en in het einde der maand.

De *tijdsvereffening* neemt in April nog af: den 1^{en} is de zon vier minuten bij de klok vóór, den 30^{en} drie minuten achter, zoodat deze heele maand een zonnwijzer nagenoeg den juisten middelbaren tijd aangeeft.

Omstreeks 20 April zijn er na middernacht *vallende sterren* te verwachten, met een straalpunt in de Lier, en die naar dezen radiant *Lyriden* heeten. Zij hebben naar alle waarschijnlijkheid eens deel uitgemaakt van een heldere komeet, verschenen in 1861; in de laatste jaren is de vroeger rijke Lyridenzwerm steeds zeer arm geweest.

Mercurius en *Jupiter* zijn niet zichtbaar.

Venus bereikt den 24^{en} April haar *grootste elongatie*, ten bedrage van 46°, ten Oosten van de zon. De planeet is dan in de gunstigste omstandigheden waarneembaar en gaat pas over elven onder. Haar middellijn neemt deze maand van 19" toe tot 25", maar daar de schijngestalte minder vol wordt valt de helderheidstoename niet sterk in het oog. Op den dag der grootste elongatie vertoont de planeet een zuiver Eerste Kwartier. Daarna begint eigenlijk voor bezitters van kijkers de meest interessante waarnemingsperiode: de schijf groeit snel aan, maar gaat langzamerhand horens vertoonen, om in den loop der maand Mei een smalle sikkel te worden. Den 6^{en} April staat *Venus* één graad benoorden de maan; met *Saturnus* op 45° afstand, in de Tweelingen, en *Mars*, weer 35° verder, in de Kreeft, zal dat weer een mooie constellatie worden.

Mars wordt nu veel zwakker. De schijf neemt in April van 10" tot 8" af; de planeet blijft in de Kreeft naar het Oosten loopen. Zij gaat half April bijna drie uur na middernacht onder.

Saturnus is maar tót kort na middernacht goed zichtbaar; deze planeet loopt langzaam Oostwaarts in de Tweelingen

Paschen valt dit jaar op 23 April, evenals ook in 1905 het geval was. In de twintigste eeuw zullen wij — als inmiddels de invoering van een meer rationeelen kalender den Paaschdatum niet eens voor al vastgesteld heeft — nog maar tweemaal zoo'n laat Paaschfeest vieren, n.l. in 2000, eveneens op 23 April, en in 1943; dan valt *Paschen* zoo laat mogelijk, op den 25^{en}.

A. A. N.

TERUG UIT HET RIJK DER DOODEN

Uit het Fransch van GASTON LEROUX.

(14)

LYDIA snelde op het kind toe, sloot het in haar armen, troostte het met allerlei lieve woordjes en begeleidde dit alles met klank-nabootsing en Duitsche verwijten, die de verwarring en de drukte nog grooter maakten. Wel-dra kwamen ook nog de bedienden, de kamenier, de bottelier aanhollen, daarna dokter Moutier en een lange magere heer met licht geplakt haar in een chique zwart jasje van goeden snit en met een monocle stevig in zijn wenkbrauwboog gedrukt. Hij was zeer kalm temidden van de heerschende émotie. Het was professor Jaloux. De heeren waren nog op en werden door 't geschreeuw in het kasteel van hun dierbare studiën afgehaald. Aangezien zij de eenigen waren, die hun tegenwoordigheid van geest behouden hadden, verzochten zij iedereen te zwijgen en ondervroegen het kind, dat op had gehouden met rauwe kreten uit te stooten en al die menschen, die hem omringden, met een soort van wezenloosheid aanstaarde.

„Wat scheelt je, kleine man?” vroeg Moutier, „heb je naar gedroomd?”

Toen zei François fluisterend, na even zichtbaar gearzeld te hebben:

„Ik heb papa gezien!”

Fanny en Jacques keken elkaar aan. Beiden waren even bleek.

„Je hebt van je papa gedroomd”, hernam dokter Moutier en nam de hand van den kleine, die door Lydia onder de dekens was gestopt.

„O, neen, meneer”, antwoordde het kind hoofdschuddend, „neen, neen, ik heb niet gedroomd, ik heb hem heel goed gezien. Ik heb de klok hooren slaan en de honden blaffen, wel een bewijs dat ik niet droomde”.

„Waarom sliep je niet?”

„Ik weet 't niet, meneer”

„Ik weet 't wel”, riep Lydia opgewonden, maar 't baatte haar niet, zij werd verzocht te zwijgen.

„Hoe heb je je papa gezien?”

„Wel, ik had mijn oogen wijd open, net als nu, toen ik hem plotseling bij 't licht van de maan zag. Hij was lang, erg lang en zoo bleek en griezellig met een wond aan zijn slaaf die bloedde. Toen werd ik bang, o, zoo bang; ik dacht, dat ik dood ging en ik ben gaan schreeuwen. Zoodra ik dat deed, zag ik hem niet meer!”

Het kind vertelde dit alles bevend over zijn geheele lichaampje en allen die bij hem stonden, werden wonderlijk aangedaan.

Toen Jacques het kind over de wond aan den slaaf hoorde spreken was hij verstomd van schrik in een stoel neergevallen. Fanny leunde tegen den muur. Er heerschte een oogenblik stilte, waarin ieder zijn gedachten scheen te verzamelen.

Jaloux sprak geen woord. Hij bepaalde zich er toe het kind te bestudeeren, dat was gaan huilen, terwijl hetherhaaldelyk riep:

„Papa heeft me bang gemaakt!”

„Jij hebt een nachtmerrie gehad, vriendje. Een nachtmerrie, dat wil zeggen een doodgewone droom. Het is misschien het gevolg van een begin van vergiftiging, ofschoon hij er niet naar uitziet, dat hij eenige last van het gas gehad heeft”, zei hij, zich tot Fanny wendende. „Wat heeft dit kind gisteren avond gegeten?”

„O, Meneer, 't komt niet door 't eten, dat hij gedroomd heeft, ik weet wel, waardoor hij gedroomd heeft. Kijk, door die daar heeft hij gedroomd”.

En Lydia, die zich door niemand meer het zwijgen liet opleggen, wees op juffrouw Hélier, die juist binnenkwam.

De oude uitgedroogde juffrouw kwam 't laatst, omdat zij een paar minuten noodig had gehad om over haar nachttoilet een meer decante kleeding aan te trekken; zij werd overladen met een stroom van half Fransche, half Duitsche verwijten, waarin kwestie was van spoken, tafeldansen, verschijningen en geesten.

Fanny kreeg haar tegenwoordigheid van geest terug, toen zij Fräulein zoo hoorde spreken en ook Jacques leefde weer op. Hij maakte uit al die mengelmoes op, dat de gouvernante den laatsten tijd de kinderen haar zonderlinge oefeningen had laten bijwonen en ze aan 't mahoniehouten tafeltje had doen plaats nemen, in de hoop, dat *hun vaders geest* hun zou antwoorden. Zij had hun gezegd, dat hij reeds door de tafel tegen iemand anders had gesproken en dat als zij verstandig waren en veel van hun papa hielden, deze stellig met hen zou komen spreken. Germaine en François hadden eerst niet willen gelooven, dat hun papa dood was, maar de oude juffrouw had geantwoord, dat hij zelf door de tafel verklaard had, dat hij vermoord was! Enfin, die heele ellendige geschiedenis had natuurlijk de hoofden van de kinderen opgewonden en zij hadden 't haar verteld niettegenstaande juffrouw Hélier hun verboden had er over te spreken. Lydia zou 't al eerder aan Mevrouw verteld hebben, maar zij was van plan geweest mevrouw te waarschuwen, als er weer zulk een vertooning op touw gezet werd, wat bij zoo'n oude zottin als juffrouw Hélier, zeker niet lang zou uitblijven.

Bij 't einde van deze onthulling was de verontwaardiging algemeen. Zelfs professor Jaloux kon niet nalaten zijn afkeuring te kennen te geven. „Spiritistische séances met kinderen houden, dat is een misdaad!”

Ook papa Moutier gaf ronduit zijn meening te kennen: „Wat een ellendig mensch, wat een ellendig mensch!”

Fanny's oogen schoten vonken, zij beefde van drift en verklaarde haar „buiten de deur te zullen zetten”.

Toen eindelijk iedereen gekalmeerd was, verwaardigde juffrouw Hélier zich te zeggen:

„'t Is goed, ik zal gaan, ik heb ongelijk gehad, omdat de geest niet gekomen is, maar ik ben geen ellendig mensch, noch een misdadigster! Er is een misdaad gepleegd, maar niet door mij! God, die mijn hart kent, zal mij vergiffenis schenken, dat ik gedacht heb, dat de onsterfelijke ziel van den vader zelf aan zijn kinderen zou komen vertellen, wie hem vermoord heeft!”

„Zij is gek, zij is gek!” Allen riepen: „zij is gek, die oude zottin!”

„Zij is niet recht wijs”, zuchtte professor Jaloux, „ik zal haar niet verdedigen, want dit soort van menschen zijn onze ergste vijanden, zij brengen de klad in het wetenschappelijk spiritisme”.

Eensklaps hoorde men de doffe stem van Jacques, die nog niets gezegd had, vragen:

„Heeft u aan deze kinderen verteld, dat hun vader *een wond aan den slaap had*?”

„Ik, meneer, ik? Maar dat heb ik heelemaal niet gezegd! Nu moet u niet zeggen, dat 't niet zoo is! Hoe kan ik weten, dat de geest een wond aan zijn slaap heeft? De geest is mij nog nooit verschenen!”

Fanny richtte zich tot de kinderen en vroeg hun met nadruk, of juffrouw Hélier nooit over *een wond aan den slaap* gesproken had.

Zij had 't gewicht van haar mans vraag begrepen. Jacques zei bij zich zelven, dat juffrouw Hélier de mededeelingen van Martha moest afgeluisterd hebben en daarvan gebruik had gemaakt tegen de kinderen. Maar Germaine en François hielden vol, dat juffrouw Hélier nooit over een wond aan de slaap gesproken had.

Toen verliet Jacques het vertrek en sleepte zich zoo goed en zoo kwaad dit ging, wankelend en tegen de muren aanleunend naar zijn kamer.

XIX. WAT ER VERDER IN DIEN VERSCHRIKKELIJKEN NACHT GEBEURDE.

Nadat iedereen was gaan slapen en de kleine François, wien een kalmeerend drankje was voorgeschreven, in de zorg van Lydia was achtergelaten, kwam Fanny eenige oogenblikken later bij haar man.

Zij vond hem diep in een stoel weggezonden in zijn kamer, met de ellebogen op de knieën, het hoofd tusschen de vuisten, met starende oogen.

„Trek het je niet aan, darling”, zei zij tegen hem, terwijl zij hem op zijn schouder tikte. „Kom, Djack! ontwaak uit dien boezen droom. Ik heb de kleine Germaine ondervraagd en ik ken nu de waarheid omtrent „de wond aan den slaap”.

„O, wat dan?” zuchtte Jacques en hief zijn verschrikt gezicht tot haar op. Zóó had zij hem nog nooit gezien.

„Wel, Germaine heeft aan haar broertje de „bijzonderheid van

de wond aan den slaap” verteld. Zij was achter die bijzonderheid gekomen door aan de deuren te luisteren telkens als zij met Lydia van de wandeling terugkeerde. Zij is hierheen gekomen om te hooren, hoe haar broer het maakte en zij heeft naar Mevrouw Saint Firmin geluisterd, die jou over haar verschijningen sprak. Zij heeft niet kunnen nalaten om 's avonds met François erover te praten, want het gesprek, dat zij afgehoord had, bevestigde de onzinnige verhalen van die oude gekkin van een gouvernante. Tegen Mevrouw Saint Firmin had de doode dus gesproken en haar was hij verschenen! En Mevrouw Saint Firmin vertelde dat de doode een wond aan zijn slaap had! Snap je het nu?”

„Als je nu ziet”, voegde zij er aan toe, „welk een uitwerking de fantasieën van Mevrouw Saint Firmin op een man als jij uitoefenen, Djack, dan kan je toch niet verbaasd zijn, dat een klein kind, dat pas overdag aan gasverstikking ontkomen is, 's avonds een nachtmerrie heeft, 's nachts spoken meent te zien en dan kreten uitstoot alsof het gewurgd wordt! Maar God zij dank is alles opnieuw terecht gekomen!”

„Maar we gaan morgen hier vandaan, hè?” smeekte Jacques, die met zichtbare opluchting naar Fanny's verklaringen had geluisterd. Hij voelde zich als iemand die bijna gestikt was en nu weer vrij uit kon ademen.

„Ja, wij gaan weg en we nemen niet alleen Jacquot mee, maar ook François en Germaine. De kinderen moeten door afleiding al die dwaze herinneringen kwijt raken! Als zij niet meer bij juffrouw Hélier zijn en die mevrouw Saint Firmin niet meer zien, zullen zij niet meer aan hun spook denken en ik hoop dat 't ons net zoo gaat. Hier waren we goed op weg allemaal krankzinnig te worden! Ik zelfs voelde mij onder den invloed daarvan. 't Ging mij net als jou, Djack, 't minste of geringste woord, dat ik niet dadelijk kon verklaren nam bovennatuurlijke afmetingen aan, net als dat leven in de gang en 't kraken, dat wij hoorden....”

„Luister! In Godsnaam, luister!”

Hij had zich weer opgericht, greep haar bij den pols en hield haar onbewegelijk vast opdat zij ook kon luisteren naar wat hij hoorde en dat hem met schrik vervulde, doch dat zij in 't geheel niet vernam. Zij wilde hem dadelijk geruststellen.

„Maar ik hoor niets, Jacques! Ik smee je, wees toch kalm. Ik hoor niets! Er is niets!”

Hij bleef nog een oogenblik zitten luisteren, daarna liet hij haar hand los en Fanny trok pijnlijk haar pols terug. Toen keek hij haar aan en zij ontstelde van den angst, die in zijn oogen stond te lezen. Hij vroeg haar fluisterend:

„Heb je niet een ketting hooren rammelen?”

Zij schudde het hoofd.

„Een rammelende ketting”, vervolgde hij, „die zachtjes langs den vloer sleepte?”

„Waar?”

„O, waar? Dat wilde ik juist weten! Een rammelende ketting die ergens om ons heen gesleept wordt!”

„Ergens in je oor, Jacques! in je oor! alleen in je oor en in je hersens! Pas toch op, o, pas toch op! Die Martha brengt hier nog krankzinnigheid als dat zoo doorgaat! Jacques pas toch op!”

„Je hebt gelijk”, zei Jacques en liet zijn hand langs zijn voorhoofd glijden. „Ik moet wat op me zelf passen. Ik moet niet gek worden!”

Maar hij sidderde bij 't geringste leven, zelfs het geluid van 't penduletje in het boudoir dat twee uur sloeg, deed hem beven.

„Wat je meende te hooren”, zeide Fanny daarop „is zeker het afloopen van de veer, een geluid dat je altijd een paar minuten vóór het slaan hoort”.

„Wel mogelijk”, antwoordde hij, „maar 't leek heelemaal niet op 't afloopen van een veer, 't was net een ketting een ketting, die aan den voet voortgesleept wordt, ja, ja, ik weet, wat je wil zeggen, 't is verbeelding! Best mogelijk, ik zeg, best mogelijk! alles is op 't oogenblik mogelijk, nu ik de gedachte maar niet van mij afzetten kan, dat zij de geest mee naar het kasteel heeft genomen en *zij weggegaan is en hem bij ons gelaten heeft!*.... Ja, ik geloof, dat hij hier is, dat hij ons ziet, dat hij naar ons luistert en dat hij er aardigheid in heeft ons door zijn rammelende ketting vrees aan te jagen....”

„God, wat moet er van ons worden, wat moet er van ons worden als jij aan de werkelijkheid van die verschijning blijft gelooven?” zuchtte Fanny.

„Ik zeg niet, dat ik aan de werkelijkheid van die verschijning geloof, dat doe ik in de verste verte niet, maar de gedachte aan een geest, die men niet kwijt kan raken, is even werkelijk als de geest zelf, zie je, want ik hoor hem reeds! en nu ben ik doodsbang dat ik hem ook zal zien.... En wat geeft het mij nu of de geest werkelijkheid is als ik hem toch zie, als ik hem toch in werkelijkheid zie!.... Hij kan voor mij niet werkelijker zijn! Ik bezweer je, dat André mij niet meer verlaat! Ik heb daar straks de ketting gehoord, die hij aan zijn voet meesleept, ik heb 't even goed gehoord als Martha 't heeft kunnen hooren, maar ik verzeker je, schat, ik bezweer je, dat als ik André zie, net als zij hem ziet met een wond aan zijn slaap, ik het besterf! Dat kan ik niet meer dragen.... Neen, neen! dat kan ik niet!....”

Zij antwoordde hem zelfs niet meer, zóó verschrikt was zij, hem in dien toestand te zien.

Er heerschte een angstige stilte tusschen hen, die door de tegenwoordigheid van den doode gevuld werd.

(Wordt vervolgd).

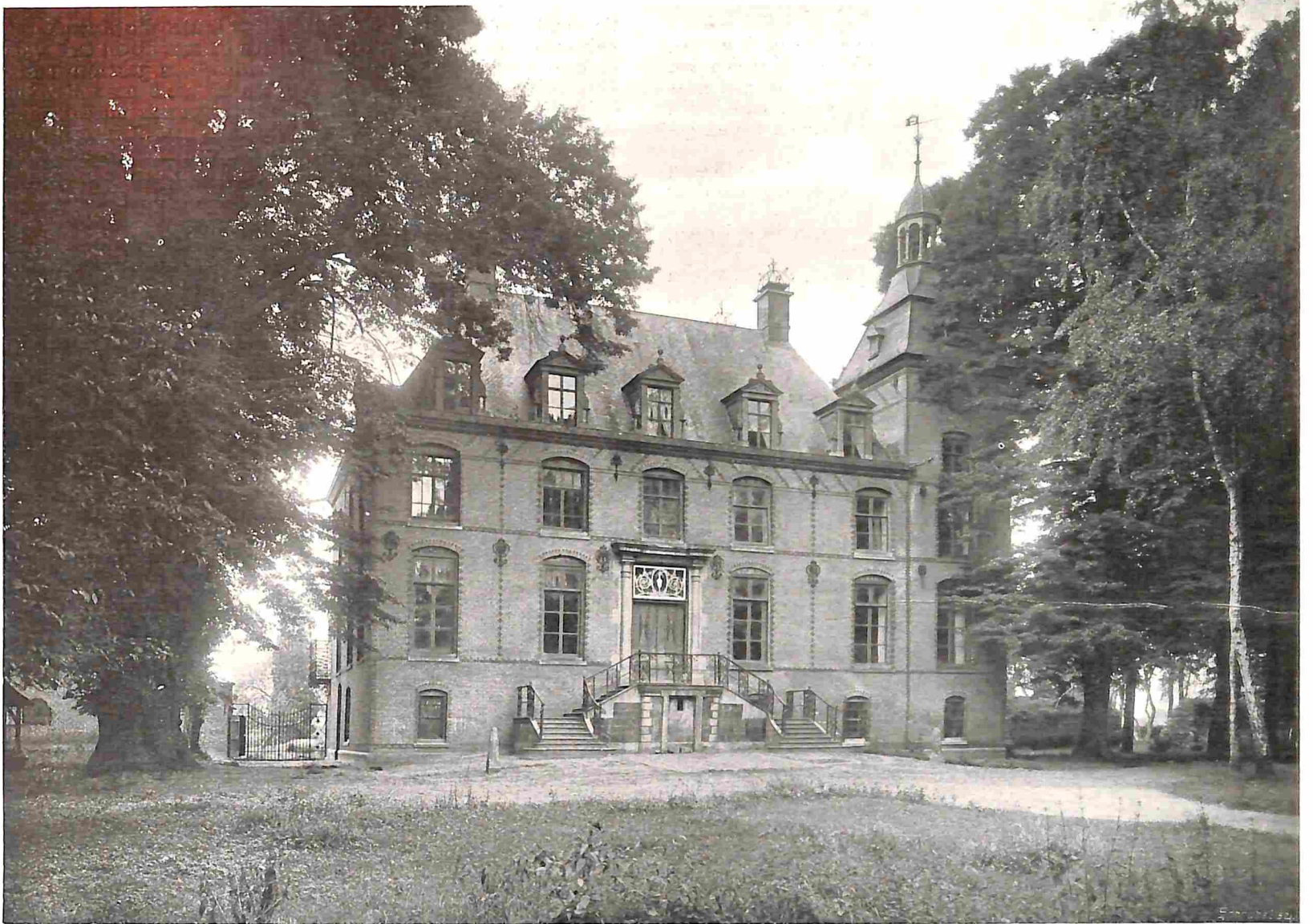

Foto C. Steenberghe.

HET KASTEEL „NEMELAER”, VOORZIJD.

HET KASTEEL „NEMELAER”.

IN oude documenten, de gemeente Haaren bij Oisterwijk rakende vond ik de volgende omschrijving van het kasteel „Nemelaer”:

„Een goet, gheheyten ten Nemelair mitten toebehoirten, „gheleghen in der parochien Haren bij Oisterwijk ende „Boxstel, mitten waranden ende visscherien daertoe behorende in der maniren hier nae volghende, te wetene: „ierst 't hooghe huys mitten grachten ende valbruggen, mit „twee stassen beneden, mit eender Schueren ende een schoppe.

„Item eenen hof daer aen gheleghen, vijf lopensaet groot, mitter „eender syden neven de Nederhove ten Nemelair, die ander syde „de steghe aldair”.

Hieraan lag ten dienste en onder het ressort van den Heer „een „bouhuys mit eender schueren, schaepscoyen, bachuysen ende „schoppe mit huere hoffsteden, cruythove ende coelhoven”.

Het heerlijk goed lag daar evenals nog heden in het midden van „dat broeck aldaer”, bij „een groot heyvell” „aen die Musdonck”, nabij het gehucht „Belseren”, waar ook voorheen een „capelle” stond. Het vlietende water, dat den kasteelgrond doorsnijdt, splitst zich hier in de „Aa”, den „Molenstrom” en den „Nemer”, van welk laatste riviertje het kasteel „ten Nemelair” zijn naam ontving.

Een hoog door eiken overwelfde laan voert ons uit de gemeente Haaren langs de kasteeldreef op een groot vóórplein, vanwaar onze fotograaf het hooge huis genomen heeft (zie de afb. hierboven).

Een statig bordes leidt naar de hoofddeur, die de buitenordonnantie op symmetrische wijze verdeelt. Een zwaar kader van renaissance (Ionisch) zuilen, door eene kroonlijst gedekt, omsluit den ingang, welks verhooging eveneens in renaissance stijl uitgevoerd, uit graniet gehouwen is (zie de 2e afb.). De overige muurpanden in grauwen baksteen, door groote sierankers verlicht, doen rustig, voornaam en deftig aan. Waar ter linkerzijde de vrij staande dienstgebouwen, ménagerie en stallen, door hun eenvoud het voornaam karakter van het kasteel beter doen uitkomen, daar geeft de vierhoekige toren met zijn zeventiend'eeuwsche, doorbroken kap een verheffenden indruk, die de symmetrische eentonigheid breekt, zonder het evenwicht te verstoren aan de buitenordonnantie.

Een geheel anderen indruk krijgen wij aan den achtergevel (zie de 3^e afb.). Daar is de symmetrie nagenoeg geheel opgeheven door de vensters en de niet gelukkige toevoeging van een paar sierschoorsteen, die met het stijle zadeldaakje in het midden een nietig aspect vertoonen tot schade van het geheel.

De lezer zal aan de laatste afbeelding wel gemerkt hebben, dat

't vóórvak geheel met riet begroeid is. Inderdaad, het kasteel staat op de grensscheiding van het z.g. „Broek”, een drassigen moerasgrond, die eenige passen verder naar het Zuiden reeds in een onafzienbare heide overgaat, welke door de spoorlijn Rotterdam-Venlo nabij het kasteel wordt doorsneden.

De „gemeintegronden” van Haaren zijn eerst in 1300 door Jan, hertog van Brabant en in 1434 nogmaals door Philips van Bourgondië aan de goede luyde van Oisterwijk en Haaren verleend.

In het archief der nabij gelegen gemeente Helvoirt bevond zich vóór eenige jaren een uitgiftbrief der gemeente Haaren, door Philips II in 1596 uitgevaardigd, waarin het recht van voorpoting, voorheen door hertogin Joanna van Brabant geschonken (1396), hernieuwd werd. Het recht van voorpoting en benutting der gemeente, aan de inwoners van Haaren verleend, komt in hoofdzak overeen met soortgelijke privilegiën, die vele gemeenten van Brabant genieten.

Aan den abt der abdij Tongerlo, die de geestelijke zorg van Haaren waarnam, behoorden de tienden, terwijl het heerlijk jachtrecht, aan den hertog van Brabant toekomend, aan den kasteelheer in leen was afgestaan. Dit blijkt uit een diploma, den zoen Maart 1357 verleden. Van een kasteel wordt echter in gemeld stuk niet gesproken en het thans bestaande is drie honderd jaar jonger. Hertogin Joanna geeft op genoemden datum aan Joan die Roevere in leen den Nemelaer met de visscherijen te Haaren en het jachtrecht aldaar.

Het geslacht De Roevere is van de helft der XIVe tot schier aan het einde der XVe eeuw in het bezit van het heerlijk goed de Nemelaer geweest. In 1478 vind ik voor het eerst het kasteel i.q. genoemd en in verband met de oude heerlijkheid beschreven. Deze datum, die in het groot Leenboek van Brabant staat geschreven, is van belang voor de geschiedenis van het kasteel, daar latere schrijvers op dit punt niet overeenkomen en het „Leenboek” niet geraadpleegd hebben.

Willem van Bouchoven is de eerste bezitter van het Kasteel met de heerlijkheid van Haaren, dien ik aantrof in 1478. Na den dood zijns vaders, wijlen Claes Oem van Bouchoven treedt Willem van B. den 6 Augustus 1478 als heer van Nemelair te Haren op. De Nemelair wordt in eene oorkonde van laatstgemelden datum beschreven als een „Hooghe huys” met „grachten ende valbruggen”, den voornoemden heer Willem v. B. toebehoorend.

Den 27en November 1506 volgt Claes van Bouchoven wijlen zijn vader op. De dochter van Claes Jouffrou Cornelia van Bouchoven erft de heerlijkheid in 1533, van wie zij in 1544 overgaat

op Claes van Vladeracken, die Cornelia's zoon was.

Op Claes van Vladeracken, die in 1568 (?) overleed, volgt zijn zoon Joncker Charles van Vladeracken den 8en Juli van laatstgemeld jaar. Laatstgenoemde, die reeds in April 1602 overleed, liet een minderjarigen zoon, Nicolaes v. V. achter, op wien de heerlijkheid overging. Deze huwde met Jouffrou Elizabeth van Berckel, die als kasteelvrouw haren echtgenoot vele jaren overleefde. Zij verkreeg de heerlijkheid en „die tocht haer competierende” den 10en November 1614.

Sedert dien was Nemelaer's grootheid voorbij. In 1644 verkocht, kwam het opeenvolgend in bezit van den baron Cronstroem, gouverneur van Den Bosch, van de weduwe Pillera-Zaal en der familie van den Bogaerde van Terbrugge. Met deze laatste, n.l. met Baron van den Bogaerde van Terbrugge, Heer van Heeswijk en Dinther en gouverneur van Noord-Brabant tijdens den oorlog met België ging de Nemelaer een nieuwe toekomst tegemoet. Veel heeft hij aan 't kasteel verbeterd en hersteld, terwijl zijn zoon Jhr. D. Th. Albéric van den Bogaerde van Terbrugge zoowel door verbouwingen als door zijne zonderlinge testamentaire beschikking het kasteel in een betreurenswaardigen toestand heeft gebracht.

Wij zullen dit beter zien, als wij het inwendige gaan bezoeken, waar een zoldering balksgewijze dient betreden te worden, om den bezoeker tegen onvoorziene inzinking te vrijwaren.

De afbeelding op blz. 162 brengt ons opeens in gedachten naar den tijd van Nemelaer's grootheid, toen een der kasteelheeren een prachtigen schoorsteen in Louis XV stijl deed verwaardigen. Deze schouw is een merkwaardig pronkstuk in Rococo, den veel geliefden salonstijl.

Onbeduidend, koud en stijf is het houtwerk en de beschildering der zaal, die de lezer op de volgende afb. voor zich ziet. Die indruk wordt nog verhoogd door de eenzaamheid, die in de zalen hangt. Goeddeels ontstaat 't gevoel van kilte en vergankelijkheid in het kasteel door 't ontbreken van veel gemeubelde en van zooveel van hier naar Heeswijk overgebracht antiek door Jhr. Alberic voornemd. Ook is het jammer voor de Nederlandsche Ornothologie, dat de talrijke opgezette vogels in de verzamelingen van het kasteel jammerlijk verloren gingen.

Gelukkiger en gezelliger is de met een laat-zeventiend'eeuwsche lambrizeering betimmerde logeerkamer, die althans nog eenig idee aan een prachtvol verleden wekt. (zie afb. onder op blz. 163).

De troonzetel, dien blz. 164 te zien geeft, en die in dezelfde stijlsoort als de logeerkamer is uitgevoerd, verplaatst ons vanzelf in gedachten naar den tijd, toen de kasteelheer daarin nog nederzat.

Die tijd is lang voorbij! En meer dan een halve eeuw zal mogelijk nog voorbijgaan, eer de familie van den Bogaerde van Terbrugge wederkeert op hare kasteelen te Haaren en Heeswijk.

De naaste familieleden en erfgenamen wonen thans te Brussel in een gehuurd huis op de Avenue Louise, niet ver verwijderd van een nog veel meer vervallen grootheid: Prins Victor Napoleon, den pretendent der Bonapartisten.

Het zij ons vergund de hoop uit te spreken, dat de douairière van de Bogaerde van Terbrugge, geb. Prinses de Looz de Corswarem, en hare beide jeugdige zonen het eenmaal zoo prachtige Heeswijk en den Nemelaer weder zullen betrekken, opdat 's Hertogenbosch haar velen bezoekers nog andere uitstapjes in de fraaie omgeving kunne aanbieden dan het nabije Vught met zijn heerlijk Maurik en Muizerik.

Overneming verboden.

DR. X. SMITS.

EEN TROPISCH SCHADUWBEELD.

(Slot).

DE bangheid van den Inlander voor den hond is inderdaad fenomenaal. Zoo bang kan een rampzalige gladdakker zelf niet zijn, of de Inlander siddert nog voor hem. En is het dan te verwonderen, dat een maans- of zonsverduistering voor den Inlander niets anders kan zijn dan het uit bangheid wegschuilen van deze hemellichamen, voor een af anderen Cosmischen Gladdakker?

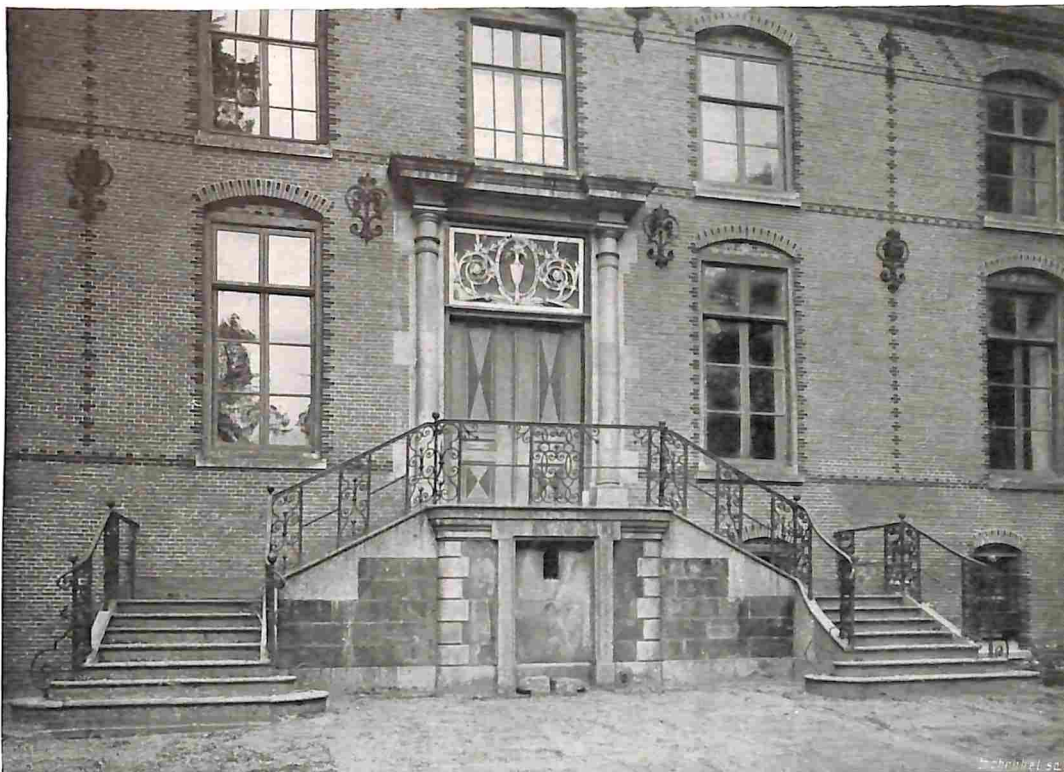

Foto C. Steenberg.

HET KASTEEL „NEMELAER”, INGANG.

Die bangheid weten de Inlanders maar al te goed van elkaar en daarom kan er voor hem en voor zijn have werkelijk geen beter bewaker zijn; vandaar dat in de praktijk voor des gladdakkers „onreinheid” een oogje wordt dichtgeknepen (zelfs Mohammed, de wetgever zelf, zal op dit punt ook wel een ietsje kettersch geweest zijn), en dat het dier 's avonds, om het aan huis te binden, een paar botten, misschien, en een slaapplaats krijgt, zoodat het 's nachts in de buurt is om de snoodste dieven- en moordenaarsbenden met éenen grimmigen grom uiteen te doen stuiven. Daarom is het dier ten slotte een onderdeel geworden van het kampongleven... dat wil zeggen, alleen des nachts; alleen des nachts als ieder thuis zit en slaapt wordt het dier in de buurt geduld, want, au fond, wordt het gehaat en cynisch verstooten. Overdag wordt de gladdakker aan zijn lot overgelaten en moet hij maar zien aan den kost te komen. Zoo is het van deze „samenleving”, deze „symbiose” tusschen Inlander en gladdakker ten slotte alleen de Inlander die er van profiteert: de hond zelf niet. En zoo heeft de gladdakker, naast reeds zooveel parasieten in en aan zijn lijf, er den Inlander ook nog bij. Overdag wordt den armen stakker zijn schamel plaatsje op den aardbol misgund en wordt hij met ransel en een trap tegen zijn hol klinkend lichaam als een zondebok het veld ingejaagd; hardvochtig op steenen en hoon onthaald, zonder deernis, zonder mededoogen ruw weggejaagd. En zoo zien we hem dan rondzwerven met gebogen hoofd en in-treurig melankoliek snuit; een leven vol bittere ellende, wrang door al te harde slagen van het lot; eenzaam, altijd eenzaam zwabbert hij rond als een liederlijke boemelbaron, sluiperig en gluiperig met zieke,

Foto C. Steenberg.

HET KASTEEL „NEMELAER”, ACHTERZIJDE.

beloopen, troebele oogen vol vrees en achterdocht, vinnig en verbitterd in zijn beleedigd hondengevoel; misschien ook vol schaamte om zijn vuile huid, dikwijls strak gespannen over de beenige, knoestige uitsteeksels. Stram en stijf en gekromd als door een nooit bedarende reumatiek geteisterd, zien we hem al hinkend gaan met slepende, wankelende, struikelende beenen, suf, azendsloffend langs de galengans, de smalle dijkjes tusschen de natte rijstvelden, broedplaatsen van muizen, kreeften en insecten, het eenige versche vleesch wat een goedgunstig fortuin hem zoo 'n enkelen keer in den schoot werpt; doelloos snuffelt hij rond, niet wetend hoe en waar zijn uitgeteerd, hongerig lijf te vullen, al blij met een

verschalkte, ontzettend stinkende walang sangiet 1); blootgesteld dan aan de bête hatelijkheden van een onzichtbare, met een grogstem kwakende kikker en van spottende glatiks. 2) Geknakt, door honger gemarteld, de korstige huid door zweerbeluste aas- en drekvliegen omgond, die hem sarren met venijnig-verbitterende halsstarrigheid, hem yertwijfelend kwellen met jeuk en branderigheid en pijnen. Ten einde raad wentelt hij zich eens in het sawahwater, dat echter onaangenaam aandoet aan zijn koudbloedig lichaam, om zich dan echter met te grooter wellust te koesteren in het blikkerend felle, neerdaverende Tropenvuur; hij, het schurftig, vuil, onrein verguisd gedrocht; dit stinkend, half rottend natuuruitwerpsel badend in het al-beheerschend, al-machtige glorieus licht, een vuurgod gelijk, of een Vestaalsche maagd; de vriend van de zon; het ontaarde, vervuilde wezen met zijn alldroevigste figuur, de galei-hond, het stuk vuil: een troetelkindje van de zon! De éénige schaduw in het loodrecht neerstralende zonnevuur; een „slak" in den smeltoven van Allah, den hemelschen stookmeester; ziek, een schim gelijk; het dier heeft nooit een natten neus gekend. Op „prooi" uit! Een „prooi" van rotte, ontbindende, zwart verzuurde kadaverresten; een prooi van weerszinwekkend afval, excrementen gelijk, waar alleen wat rottend sap uit te zuigen is wat hem draaierig maakt van stank en walgelijkheid, en ten slotte nog blij dat hij het binnen kan houden en 't niet behoeft uit te braken. . want veel voedsel vindt hij niet en leven wil zelfs hij ook nog. Krenge zijn des gladdakkers voedsel; krenge, beschimmeld, gierig omhelsd door dikke zwermen nijldige vliegen; krenge, weer levend, bezwadderd door vette, krioelende vliegenmaden. Daarna, plotseling, aan verval van krachten, sterft de gladdakker ergens, eenzaam. . . een buitenkansje voor de overlevende gladdakkersbende die er een koningsmaal van versch vleesch aan heeft; geluksvogels, die, kwijlend-watertandend, met razende gulzigheid hunnen geewhonger voor een wijle willen stillen aan den door gistingassen opgezwollen stankbuil. Ja, de weelderige, overvloedige Tropische natuur is voor haar gladdakkers bij tijd en wijle een mild onthaler!

De matelooze verwaarloozing heeft van den gladdakker gemaakt een aasdier, een dier dat van afval en krenge leeft. Hierin ligt iets diep tragisch, gelukkig iets éénigs in het leven der huisdieren. Een roofdier, een natuurdier, via de kultuur aan de natuur teruggegeven. . . is een aasdier geworden; geen treffender bewijs dat de kultuur van natuurdieren, in haar diepere wezen tot schrikkelijke ontarding voert. Maar, de natuur gaat oekonomisch te werk, daardoor is ze een humorist: door de tranen van een verbitterd hondenleven heen zien we de eerepalm aan den

1) Een soort wants, die soms zeer veel op de rijstplanten voorkomt.

2) Glatiks=rijstdiefjes, een soort vinkachtige vogeltjes.

schurftigen schooier gereikt. Van duisternis tot licht. . . ook voor den gladdakker. Want doordat het dier een aasdier is geworden, is hij in de Inlandsche maatschappij van onberekenbaar nut, als opruimer van bedervende, ziekteverwekkende overblijfsels. Het is een straffe honger, die het arme dier er toe drijft om al de viezigheid te verslinden die de Inlanders buiten hun woning werpen. De kampongs in de binnenlanden zouden ten slotte onbewoonbaar worden indien het gladdakkergebied niet geregeld al dien afval opvrat die de samenleving ten slotte zou doen verpesten en de kampongs door infectieziekten zou doen uitmoorden. Zoo is de gladdakker, ondanks zich zelf, de kurk

geworden waar de kamponghygiëne, dus het kampongbestaan, op drijft!

De beteekenis van den gladdakker is in deze te vergelijken met den rol der Maraboe's, de, althans van naam, bekende, toevallig ook monstrueus leelijke, ooievaarachtige vogels die in de Mooren-dorpen in het binnenland van Noordelijk Afrika en vooral aan den Nijl voorkomen; en die, hoewel niet als feitelijk huisdier, maar gewoon als wilde vogels zoo maar in de „straten" en tusschen de huizen rondloopen en aldaar „van gemeentewege" worden beschermd. Niemand mag die dieren verjagen of kwaad doen, waardoor allengs een zeer innige verhouding is komen te bestaan tusschen deze wilde, maar ten slotte natuurlijk zeer makke, van geen kwaad bewuste vogels en de bewoners, die hun groote nut erkennen als verzwellers van al de zwijnerij, die vooral in die streken, de Oosterling kwistig om zich pleegt te strooien.

Als opruimers van rottigheid en afval, die de omringende menscheit zou schaden en uitroeien, zijn deze aasdieren van het hoogste nut, welke hun evenknieën, hoewel deze niet in zoo'n directe betrekking tot de menschen staan maar daarom van algemeen oogpunt uit niet minder nuttig zijn, vinden in bekende aasvogels als gieren en aaszoogdieren als hyena's. Zoo is ook onze gladdakker, hoewel oorspronkelijk een vurig, verschvleesch roovend dier, door de kultuur gemetamorphoseerd tot aasdier, tot krengeopruimer, tot vuilniswagen van de dessa, waardoor de vuile schuimer de de incarnatie der smerigste viezigheid, is geworden een hoogst nuttig en interessant wezen van onmisprezen sociale beteekenis, het eenige wezen, dat onder Inlanders consequent het vaandel der hygiëne hoog houdt; de „Stille Kracht!" die zonder morren haar dagelijksche ronde doet en met prijzenswaardige plichtsbetrachting hier een krengetje, daar een vergeten viezigheidsje, elders een stinkend aasje opruimt, haar roeping volbrengend als nuttig dier: de arme zelf vervuilde martelaar, waar een nietswaardige opgeflikte Hollandsche poedel of een versuikerd, pluimstrijkerig fondant-hondje een eersaluut voor kan kwispelen.

In de beroemde gladdakkerstad Constantinopel wil men, nu er volgens zeggen op z'n Europeesch een gemeentereiniging zal komen, die dieren uitroeien. Het lijkt blague! Ondoenlijk, aangezien de stad tot in haar diepste hoeken en gaten met deze dieren, die men daar eeuwenlang aan zich zelf heeft overgelaten alsof ze zich in de grootste, vrije wildernis bevonden, als vergiftigd is; hoewel ook „verwilderd", net als onze Indische gladdakkers, „moederloos, vaderloos" op wreede wijze aan hun lot overgelaten, blijven ze rustig, vrij van roofdierwildheid en gevaarlijkheid, nu en dan eens vinnig en nijddasserig als men ze persoonlijk te na komt, maar overigens kalm en koud door het krengevoedsel; daarom kunnen ze in „verwilderden" staat rustig naast den mensch blijven leven. Men was nu echter van plan al die Stamboelsche

Foto C. Steenberghe.

HET KASTEEL „NEMELAER".
ROCOCO-SCHOORSTEEN IN EEN DER KAMERS.

gladdakkers te interneeren op een der eilanden in den Gouden Hoorn, in de hoop dat ze daar ten slotte door honger gekweld, ten einde raad elkaar en elkaars bedervende resten zouden opvreten: een aanbevelingswaardig soort „biologische bestrijdingswijze” voorwaar! Grootte on-dank, den mensch waardig, is het, deze hoogst nuttige gemeentereinigers op die wijze uit hun rechtmatige, ten koste van veel geluk veroverde plaats in de zon, weg te willen dringen, afgezien van het feit, dat ze in Baedeker met een sterretje zijn aangegeven, ten minste moesten zijn aangegeven, want de Constantinopelsche gladdakkerbende is met recht een *Natuurmonument!* Een natuurmonument dat beschermd dient te worden. Zoo ook onze Indische gladdakkers! Komt ze zien, die beerputten, die „faecaliëmmers” van Insulinde, de op krenge gierige en gulzige rioolkloaken! De wormstekige hygienisten in het Danteske, ontzagelijke licht der Tropen; de mismaakte vlegels met hun etteroogen, de kwalijk-riekende rioolruimers in het magistrale Tropengroen. Onthoudt hun den stralenkrans, die ze verdienen, niet en komt ze zien, de vunzen, in de davering van de volstreckte en onbeperkte oppermacht van de Tropen-zon! Gladdakker en zon, ze behooren bij elkaar. Zonder de zon, de geweldige Tropische zon met haar desinfecteerende,

microbendoodende kracht; en zonder den gladdakker, het aas-dier, zou pestilentie in iederen kampong hoogtij vieren. Zonder zon en zonder gladdakker, zou dus een kampong *in Holland* in minder dan geen tijd uitgeroeid zijn door ziekten. Zon en gladdakker: het eeuwige licht en zijn diepe, diepe schaduw!

Als lugubere aasdieren hebben gladdakkers zich wel eens hun maal trachten te zoeken op Inlandsche kerkhoven; ten minste, schrikkelijke, fantastische waanvoorstellingen, die iemands verbeelding tot het hoogste bevattingvermogen opschroeven, hebben de Inlanders in hun óvergevoelig animistisch natuurleven opgekweekt tot een zekere plastische realiteit. De Inlander *weet* wat daar gebeurt op het griezelig-mysterieuze dooden-veld, als de rondwariende geesten een gladdakker atrapeeren op lijkschennis. Hij *weet* dat dan het kerkhof in al zijn schijnbaar doodsche verlatenheid, een heksenketel is: hoe een heirleger van booze machten bezig is den ellendigen lijkenvreter bezeten te maken. De geest van het aangevreten lijk weet al de gunstelingen van duivelsch gebroed op te zweepen tot een verdoemenis-orgie; een walpurgis-nacht vol ijzingwekkende wangeruchten. De Inlander *weet* wat hij voelt in de angstige huivering die het lichaam doorrikt; hij hoort dan duidelijk de fluitende zwieping der lijkkleederen van wild zwevende geesten, het gekraak en gerammel van woest-vechtende geraamten; het gekraak van takken, de bleekoplichtende, bladlooze stammen der Kam-bodja's, de Inlandsche kerkhofboomen, het zuchten van den nachtwind door het zwart-donkere gebladerte; de angstig rond-vliegende dwaallichtjes; duidelijk ruikt hij de lucht van pas open

gegraven grond, duidelijk ruikt hij lijkenstank; uilen komen van alle kanten, schijnen zich rondom die plaats te verzamelen om getuige te zijn; hij hoort duidelijk het schuifelen en stampen in het gras van een worsteling; dan plotseling een ontzettende hondenjank, een verschrikkelijke noodkreet die de stille nacht verscheurt. Weg, weg, van dat spokende kerkhof; ontzetting en vrees grijpen den natuurmensch aan; de Inlander *weet* nu wat daar gebeurt; te midden van de beklemmende wangeruchten der natuur gaat daar een lijkschen-ner de eeuwige verdoemenis in. Joelende geesten hebben het betrapte dier met een ondoorbreekbaar cordon omsloten en hitsen het wreedaardiglijk op, dat wild en in uiterste vertwijfeling om zich heen tracht te bijten, happen... maar niets, niets te zien, niets te ruiken; toch voelt het dier zich door mysterieuse machten eng omsloten, wild getergd en gepijnigd door ongeziene, onaantastbare, helsch-sarrende kwelgeesten tot razenswordens toe. Dan wordt het als met ijzeren handen aangegrepen en voltrekt zich de verschrikkelijke verdoemenis-operatie, waarbij de geest van het aangevreten lijk zich door de aarsopening van het gekweld dier naar binnen werkt. Dan verscheurt één noodgil, een rauwe hondenjankkreet, waarin alle smarten van een afgrijpselijke lichaamsver-scheuring ten top gevoerd is, de Tropische

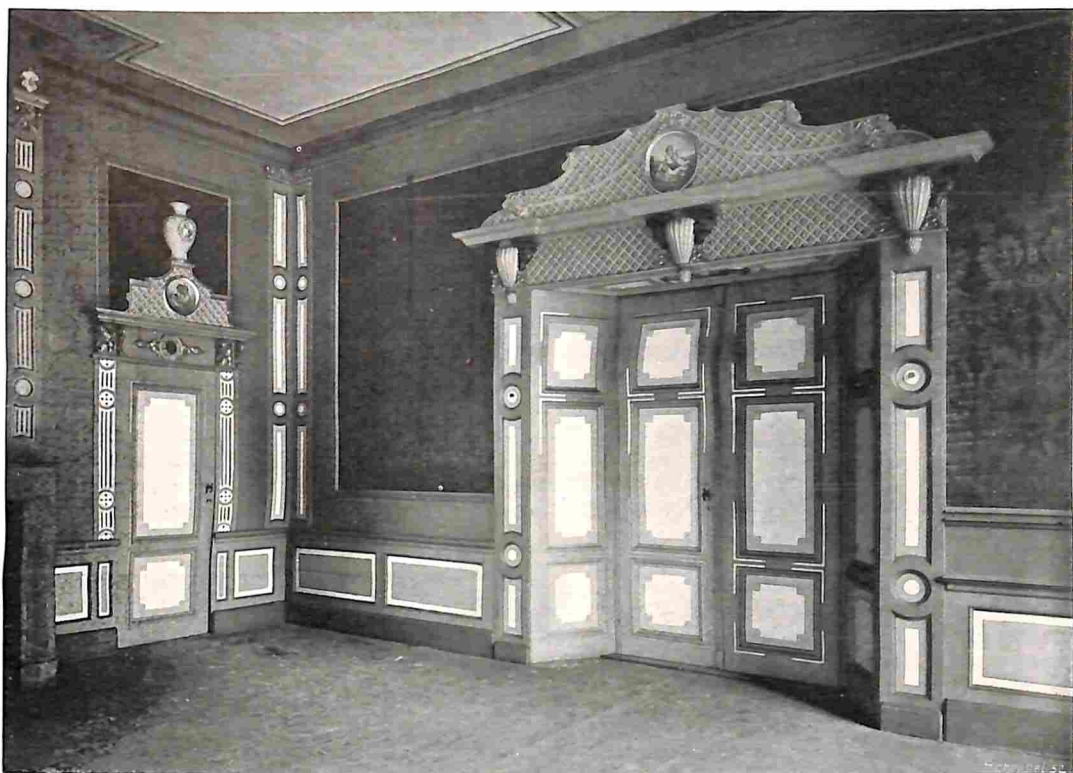

Foto C. Steenbergh.

HET KASTEEL „NEMELAER”. WANDBETIMMERING VAN EEN DER ZALEN.

avondvrede. Een doodsgil, dan een ijzige stilte van de luis-terende natuur. Maar onmiddellijk wordt de bek van den gladdakker als vastgeschroefd en hem daardoor verhinderd door brullen, aan zijn pijnen éenige, hoe kleine ook, verluchting te geven. Intusschen doorwoelt het binnendringende monster des gladdakkers ingewanden, het dier doorschokkend met helsche pijnen, rijt alle organen van elkaar, en doortrekt alles met zijn brandende giftigheid, het lijkengif, waarmee het dier langzaam, heel langzaam vernietigd wordt, door moordende pijnen. Een giftig vocht sijpelt uit het hondenlichaam, uit oog en ooren, een giftig, doodaanbrengend speeksel schuimt op den bek. Dan wordt het rampzalige dier weer losgelaten en opgezweept door de loeiende geesten... Heel van verre hoort de Inlander nog duidelijk het lugubere ensemble van verschrikkingsgeluiden. Slapeloos, peinzend, het hoofd vol vizioenen van verschrikking, hoort hij duidelijk het weeklagen der nachtelijke noodlotsstemmen. Heel de natuur voelt hij om zich heen, als in een complot, instemmen met dat kerkhofdrama: zonder twijfel een door Allah verdoemde nacht en plaats. Dan begint plotseling, hij schrikt er doodelijk van, een gerafeld pisangblad fijntjes te klapperen: Allah zij geloofd, de ochtend nadert. Dan *weet* hij dat weldra de macht der geesten is gebroken; de cordon der kwelgeesten zal weldra zijn verbroken. Dan stormt de bevrijde, maar helaas „bezeten” gladdakker de dessa in, in woeste razernij, schuimbekkend, met zijn doodaanbrengend speeksel, het lijkenvenijn, om zich heen bijtend totdat hij ergens in het wijde veld sterft of na een onheil-brengende tocht doodgeslagen wordt.

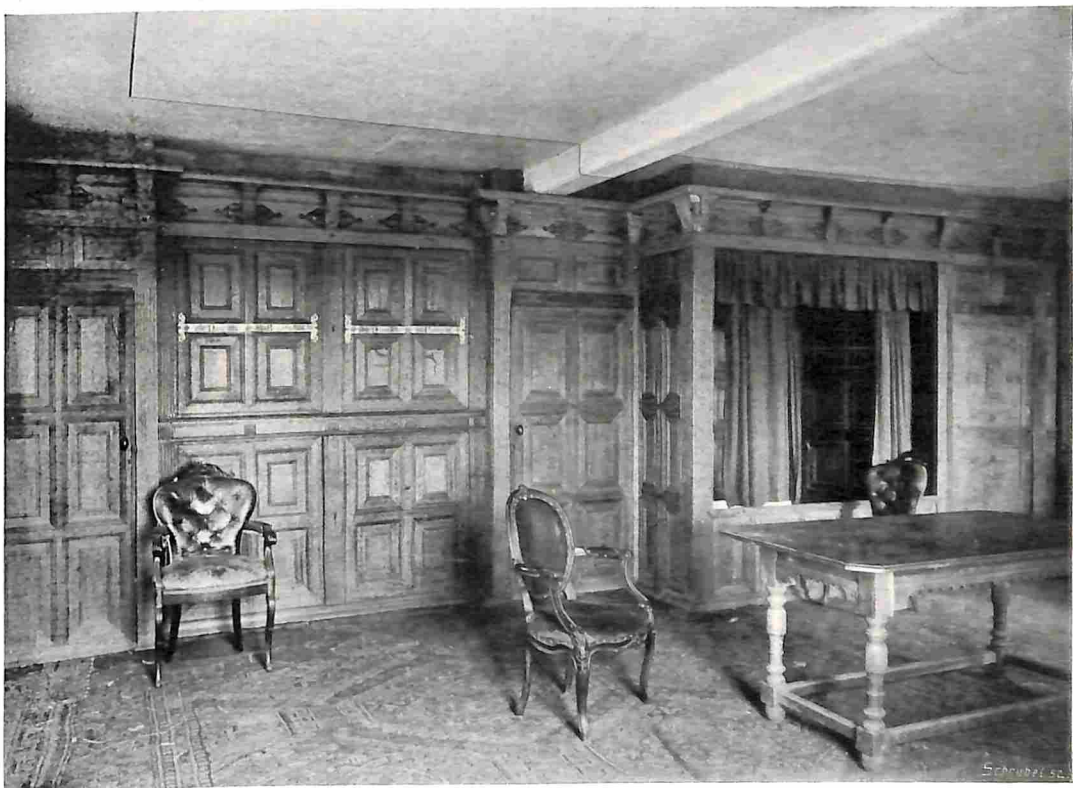

Foto C. Steenbergh.

HET KASTEEL „NEMELAER”. WAND VAN DE LOGEERKAMER.

„Weer een dolle hond”, zoo berichten dan de kranten.

Alleen de Inlander weet hoe lijkschenners gestraft worden!

In Holland teruggekeerd, blijft van de herinnering aan den Indischen gladdakker, voor ons het langst bestaan die van zijn maan-aanblafferij. Het zwaarmoedige, klagelijke, langgerekte jankgehuil van deze dieren, eindeloos ver wegklinkend en hoorbaar in de zwarte stilte, vormt een der mysterieuse onderdeelen van den Tropischen mane-nacht. Het vragende, schijnbaar lief vragende uilengeriep, echter vol verholten bedreiging, een mene tekkel, en de treurige uithalingen van den maan-aanblaffenden kampong-hond zijn voor het bijgeloovig gemoed doodsangen zonder weerga. Aandacht en vrees overmeesteren het gemoed van den voor nachtelijke geluiden zoo ontvankelijken Inlander, die dan zorgelijk opkijkt naar zijn p'rkoe-toet, het heilige tortelduifje, dat in geen Inlanderwoning ontbreekt en welks week, liefelijk-teer getortel de bezwering beteekent van al het onheilverkundigende, dat zich manifesteert in de onverwachte, geheimzinnige geluiden van de keerkringsnacht; de Tropische nacht vol zwoele mysteriën.

Dat speciaal in de Tropen het nachtelijk klaaggehuil der honden zoo'n rol speelt vindt natuurlijk zijn oorzaak in de intense helderheid van het maanlicht en omdat de honden daar altijd buiten zijn. Overigens is het aanblaffen van de maan bij deze dieren een zeer gewoon verschijnsel. Immers, het is bekend, dat men op grond van eenige karakteristieke zintuigen de hoogere dieren wel eens pleegt te onderscheiden in reuk-dieren en gezichts-dieren, *niet* omdat bij hen het gezicht, resp. de reuk zoo veel minder ontwikkeld is, maar door het zielkundige feit dat reukdieren alles *beoordeelen* naar den reuk en gezichts-dieren naar hetgeen ze zien. Zoo zijn katten gezichts-dieren en honden daarentegen typische reukdieren. Twee honden zullen elkaar in de uiterste gemoedelikheden naderen . . . maar nauwelijks hebben ze elkaar beroken of ze barsten in een verwoed gevecht uit; pas door het ruiken hebben ze elkaar als aartsvijanden herkend. Dit uitsluitend *beoordeelen* naar den reuk is dus de diepere achtergrond van het vieze elkaar beruiken, waarbij het hun schuld niet is, dat ze het experiment op zoo'n onwelvoegelijke plaats uitvoeren; het is n.l. dáar dat de twee klieren, de z.g. anaalklieren, aan weerszijden van de anale opening uitmonden, welke klierprodukt de voor iederen hond meest karakteristieke, specifieke reuk bezit, wat voor ons, menschen, b.v. geldt voor de speekselklieren 1). Als honden iets niet kunnen *ruiken*, worden ze nerveus en bang. Ze zijn in aanleg spreekwoordelijk benauwd voor water omdat ze het wel is waar zien, hooren en voelen, maar niet ruiken kunnen. Vandaar hun opvallend antipathieke gevoelens voor muziek en het aanhullen van zang, instrumentale muziek orgels op straat. We zien ze vergeefs eerst met gerekte hals den neus er tegen oprichten: ze kunnen de muziek, waarvan ze het bestaan overigens voldoende ge, waar worden door voelen en hooren, niet ruiken, waardoor ze geheel van streek raken. Maar vandaar dan ook hun maan-aanblafferij. Ze merken veel van dit wonderbare nachtschijnsel, ze zien het sterk lichtende, in den nacht fel-contrasteerende hemellichaam . . . maar ze ruiken tevergeefs en dit brengt hun in dien akeligen gemoedstoestand die zich lucht geeft in het klagelijk-roerende gejang dat er toe bijdraagt om de toch al zoo pensieve, zinvolle Tropenavonden met weemoed te vervullen. Een fors-gillende inzet als van een overslaande stem, dan een langzame, in-tragische uithaal, diminueerend tot een zacht vragend, roerend geklaag! En altijd weer, en altijd maar weer. Een wereldsmart zonder weerga! Zoo sleept het jank-gegalp in heldere tonen de maan tegemoet met een niet kieskeurig uitgevallen muzikaal gevoel. Orpheus in de dessa!

Er loopt over deze maan-aanblafferij van de gladdakkers een vreemde legende: hoe kan het ook anders van een verschijnsel dat zoo inhaerent is aan de Tropische avonden en zoo samengeweven is met de nachtelijke geluiden waar de Inlander met voorliefde de ziel naar richt. De legende zegt dat de gladdakkers, die schobbejakken, het zouden weten, dat zij het zijn die de onmisbare, verkwikkende dauw over het aardrijk doen nederdalen.

1) Daarom kunnen we nieuwe honden, die immers steeds weer de neiging hebben naar hun vroegere huis terug te loopen, direct aan ons doen wennen, wat men euphemistisch noemt: „trouw” maken, door hun neus krachtig met ons speeksel, met de hand, in te wrijven; de voor ons specifieke speekselreuk maakt op het dier een zoo overwegende indruk, dat de vroegere reukindrukken op den achtergrond geraken. Het dier is dan met één slag trouw.

In overoude tijden, toen het aanblaffen van de maan bij de kamponghonden nog iets onbekends was, leefde er eens een gladdakker die zich hartstochtelijk in de maan verliefde. Doch, hij uitte zijn gevoelens niet en wel uit kiesheid tegenover de zon, zijn vriend de Energiebron, aan wien hij zooveel verplichtingen had, wiens licht en warmte zijn voedsel was, de eenige die hem daadwerkelijk met koesterende vriendschap omhulde, die hem dag aan dag niet verliet en die steeds, als hij hem van noode had, klaar stond om het koude lijf te verwarmen. Deze grootsche toewijding van het wereldlicht mocht hij niet beantwoorden en bezoedelen met vele attenties voor een ander. En zoo zat hij dan des avonds, als Phebe aan den blauw-fluweelen hemel blonk, stom en stil en in roerelooze adoratie te genieten van haar gouden aanschijn en haar teere, bleekgetinte sluier, die ook hij, trillend van deze Cosmische liefde, over zich voelde uitgeweven. Zoo ging het lange, lange jaren door; totdat hij oud, na een leven vol verguizing, tegen het vallen van een zekeren avond voelde dat zijn levensrol was afgedraaid en de adem hem uit het afgetobde, door krengen vergiftigde lichaam begon te ontvlieden. Hij voelde toen, dat dien dag voor het laatst zijn vriend de zon voor hem was opgegaan; geen morgen zou er meer dagen over de gescheurde,

sap-sijpelende korsten van zijn vunzig lijf; die nacht zou hij dus kunnen uitspreken wat de zon hem niet meer zou kunnen verwijten. En zoo gebeurde het. Toen de maan in weergalooze, goddelijke helderheid aan het uitspannel praalde, zong de oude gladdakker zijn jaren lang ingehouden liefdelied. Door de donzige Tropische nacht klonken zijn weemoedsvolle tonen en het werd er stiller om: het was een nieuw geluid in het orkest der Indische geheimenissen. Plots verstomde het krekeltgetril; zelfs het genaalde Tjamaraloof hield zijn eeuwig zuchten voor een wijle in. Van aangezicht tot aangezicht stortte de stervende gladdakker zijn minnelied voor het liefelijk maanbeeld uit. In stomme verbazing aanvankelijk, boog Luna, die argeloos door het azuur voortgleed, zich voorover; spoedig dichter en dichter naar het erotisch jankgeflam van den aardschen liefhebber; steeds helderder werden haar glanzen: zoo'n vollemaansnacht had nog geen sterveling beleefd; de sterren zagen hunnen luister verdoezeld; de heele wereld lag in zuiver goud te glanzen. Al roerender en klagender, bij iederen huil-inzet de kop hartstochtelijk naar de maan gerekt, dan in steeds stijgende ekstase, sneed het huilgejang, des gladdakkers zwanezang door den kostelijken avond. Het bracht de maan in groote verteedering en ze glimde van weeromstuit lief op zijn even-vochtige neus; een Tropenidylle. Zoo'n liefde, vol sublieme bescheidenheid brak haar het hart; steeds liefelijker werden de stralen die ze om het stinkend mormel vlocht; ze overgoot den rampzalige met een kleed van wondere bleeke blauwheid; het werd hem een statiemantel om de korstige huid. Hij voelde de koele maneklaarheid als een emanatie van zijn eigen verguisde, maar nu triompherende ziel. In deze glorie voelde hij zich opgeheven boven het drek van zijn aardsch bestaan en toen de laatste snik zijn keel dichtsoerde, bij het bleeken van den eersten dageraad . . . weende de

maan! Stil weende ze haar liefde neder. Tranen drupten er zacht op den melaatschen Orpheus en de uitgedroogde aarde zoog met wellust deze hemelsche gave, de Dauw, in. In overgave van groote liefde trok de teergevoelige maan den dooden, van rottingsgassen opgeblazen gladdakker tot zich, die sedert voor den mensch der keerkringslanden voor eeuwig te pronken staat als . . . „de gladdakker in de maan”, (l'histoire se répète!) thans dus Luna's officieelen gemaal. Daarom verlaat de maan zoo nu en dan het hemelgewelf en daalt dan op aarde (wij spreken dan van nieuwe of donkere maan), om in de gedaante van een gewone wijfjesgladdakker hier rond te loopen, om samen met haar man hun minnekoozerijen te genieten, iets wat ze hier op aarde, omsluierd door de schaduwen van den donkeren nieuwe-maansnacht, beter kunnen doen dan daar zoo open en bloot aan het uitspannel.

Maar intusschen! het liefdelied dat dien gedenkwaardigen avondstond door het luchtruim geklonken had zou weldra blijken van ontzaggelijke uitwerking te zijn. In den verstilden, roereloozen nacht was het weggezweefd naar alle streken der aarde; het was tegen de flanken der vulkanen tot in de diepste dessa doórgeechod. Het lied was daardoor opgevangen door het geheele Tropische gladdakkerdom dat er ademloos naar had liggen luisteren . . . Sedert wist de versmachtende aarde, hoe de koele, gezegende, onontbeerlijke tranedauw eenmaal de verlepte en verschroeide

Foto C. Steenberghe.

HET KASTEEL „NEMELAER”.
TROONZETEL, NOG IN HET HUIS AANWEZIG.

ZUIGENDE DOORNWANTSEN.

OPN. I. OP DEN HOOGSTEN TOP VAN EEN LAAG BOSCHJE ZITTEN TWEE DOORNWANTSEN EN EEN BIJNA VOLWASSEN VEELVRAATRUPS (*MACROTHYLACIA RUBI* L.), 1) DIE BIJ ONS TE LANDE NOG AL EENS OP HEIDEVELDEN KAN WORDEN AANGETROFFEN. DE BEIDE WANTSEN ZUIGEN AAN EEN BRAAMBES.

OPN. II. DE VEELVRAATRUPS ZIT UITGESTREKT OP DEZELFDE PLAATS. DE WANTSEN ZIJN ECHTER VAN PLAATS VERANDERD; TERWIJL DE KLEINSTE — HET MANNETJE — NOG AAN DE BRAAMBES ZUIGT, IS DE ANDERE — HET WIJFJE — BOVEN AAN DEN TOP VAN EEN TAK BEZIG.

OPN. III. BEIDE DOORNWANTSEN ZIJN TOT PARING OVERGEGAAN EN TEGELIJKERTIJD IS HET WIJFJE BEZIG DE VEELVRAATRUPS UIT TE ZUIGEN. DE ONGELUKKIGE RUPS HANGT, NOG LEVEND, MAAR TENGEVOLGE VAN HET BLOEDVERLIES REEDS IN HET MIDDEN SLAP SAMENVALLEND, AAN DEN SNAVEL VAN DE WANTS.

Tusschen de opnamen I en II liggen 4 minuten en tusschen II en III ongeveer 2 uren. $\frac{1}{2}$ van de natuurlijke grootte.

planten tot hernieuwd leven had opgewekt. Sedert wist iedere gladdakker dat *hij* het is, die door zijn klagend-vertwijfelende janktonen, *hetzelfde oude liefdelied*, de maan tot luisteren dwingt, daarmee de teerste herinneringen in haar wakker roept en haar tot weenens toe beroert; vooral niet als één, maar als de geheele gladdakkerschare instemt met dezelfde lugubere accoorden 1). Dat zijn dan de onvergetelijke Indische nachten die zwanger zijn van het melankolieke hondsgehuil, dikwijls erbarmelijk door schor-versleten stembanden, onbeschrijfelijk werkend op veler temperament... vooral in slapelooze nachten en het dier vlak bij je huis, je wakker huilend uit de prettigste droomen. Een irriterend jankgefleem, waarbij die kluchtige pierrot onder de dieren, een droom-figuur, heusch niet peinst op nieuwe vormen of variaties, integendeel, net als de Inlanders zelf, zich verliest in eindelooze herhalingen, zoodat het gezang mystiek-passieloos en sreen wordt... dit is dan het verheven moment dat de maan zich verteederd en begint te weenen, zich uitgiend in kostelijken dauw.

Zoo is de maanaanblaffende gladdakker geworden de „Chantecler” der Keerkringsnachten! De gladdakker huilt de dauw over de wereld uit!

Hij voelt zich dan de tolk van het dorstende aardrijk dat geleden heeft onder de verzengende hitte van het gloeiende zonnevuur. Hij voelt dat zonder zijn tusschenkomst het levende groen den verdorringsdood te sterven staat. Hij voelt zich de spreekbuis der planten, nuttig, onontbeerlijk, de redder, in eng contact met de *geheele* levende, naar verfrissching snakkende natuur: hij is er van de officieele woordvoerder; door hem stijgt de smachting der levende aarde ten hemel... een week-verteederend noodgehuil! En ziet, op het hoogtepunt van zijn gejang, als eindelijk de dauw over de planten wordt uitgesproeid, kan hij met Chantecler, met een variant, declameeren:

„Et tout à coup... je recule,
„Ebloui de me voir moi même tout trempé
„Et d'avoir, moi, le chien, fait tomber la rosée!”

Overneming verboden.

TROPICUS.

1) Het geloof aan een bestaan van een werkelijk direct verband tusschen maan en dauw wordt bij zeer veel menschen om ons heen aangetroffen. Bij de oude Oostersche volken, waar water zoo veel sterker wordt geapprecieerd, wordt en werd de maan er extra om aanbeden en werd ze daarom de godin van de teelkracht, hetgeen, één stap verder, weer verband bracht tusschen maan en liefde. In het oude Carthago, zoo lezen we bij Flaubert, was Tanit (Salambo was er de bekende priesteresse van) de verpersoonlijking van de maan, de godin van de „vochtig-warme” teelkracht der natuur, de godin van „vruchtbare vochtigheid” (de dauw) en daardoor ook de godin van de liefde. Een halve maan was het symbool der liefde.

ZUIGENDE DOORNWANTSEN.

ONDER de Landwantsen zijn er soorten, die zowel plantaardig als dierlijk voedsel tot zich nemen. Met haar krachtigen, spitsen snavel, die in rust onder het lichaam gedragen wordt en van boven af niet te zien is, zuigen zij gaarne aan bes-ooff, vooral aan braambessen, die daardoor de bekende onaangename wantsen-

lucht en een walglijke smaak aannemen. Maar bovendien maken zij zich op boschjes en lage boomen dikwijls meester van verschillende insecten. Vooral één soort, de Tweetandige Doornwants (*Asopus bidens* L.), die zich dikwijls op berkenboschjes ophoudt en aan de krachtige doornen, waarin het halsschild aan weerskanten toeloopt, gemakkelijk te herkennen is, wordt niet zelden aangetroffen, bezig zijnde met het uitzuigen van rupsen. Zij ontwikkelt daarbij een buitengewone kracht en een verbazende volharding, terwijl zij rupsen te lijf gaat, die haar aan grootte meermalen overtreffen. Blijkbaar zoekt zij bij deze aanvallen het zoogenaamde ruggevat der rups te treffen, het orgaan, eigen aan alle insecten, dat de bloedsomloop teweegbrengt en dat langs den geheelen rug van het dier gelegen is. Is het aan de wants gelukt een rups te overmeesteren, dan zuigt zij haar uit. Soms kan men daarbij dan de buitengewone kracht van het dier constateeren, doordat de veel zwaardere rups nu en dan vrij in de lucht aan haar snavel hangt. Het uitzuigen door de wants duurt dikwijls een geheel dag en langer. C. O. BARTELS.

1) De overwinterende rups van dezen vlinder is in den herfst op heidevelden en droge weiden langs bosschen, waar zij door hare grootte en hare sterke bruine beharing opvalt, een gewone verschijning.

DE VROUWEN VAN VERDUN.

Verdun, premier rempart
de la France opprimée
D'un roi libérateur,
crut saluer l'armée.

V. HUGO.

MEN schreef 1792, 't noodlottig jaar van de beruchte Septemberdagen. De Pruisen, wier voornaamste bondgenoot de Fransche koning Lodewijk XVI was, hadden, boven het aanvallen der Fransche legers, de voorkeur gegeven aan de belegering o.a. van de vesting Verdun. Verscheidene koningsgezinde inwoners, die van de wapens van den vreemdeling het herstel der monarchie hoopten, kwamen in het kamp van den belegeraar hun onderwerping aanbieden.

Eenige vrouwen uit de aristocratie, met de Barones La Lance aan het hoofd, vormden een deputatie, en boden den vreemden vorst, behalve een adres, het goud uit haar beurzen aan en brachten hem een bloemenhulde. De ontvangst, die haar ten deel viel, was evenwel uitermate koel; men wil zelfs, dat een korf met versnaperingen — waarnaar deze vrouwen later minachtend met den naam „porteuses de bonbons” bestempeld werden — geweigerd werd.

Na de inneming der stad, in dagen, in welke Frankrijk met den ondergang bedreigd werd, was alras een commissie benoemd om de verraders en verraadsters te straffen. Men betichtte de vrouwen van Verdun o.a. er van, aan de Pruisische officieren een bal aangeboden te hebben. Hoewel Cavaignac reeds den 7 Jan. '93 aan de Conventie zijn rapport voorlegde, verschenen de beschuldigen eerst den 26 April van het daaraan volgend jaar voor het tribunaal van St. Mihiel, met Tainville als aanklager.

Sous des murs entourés de cohortes
sanglantes
Siège le sombre tribunal
L'accusateur se lève, et ses lèvres
tremblantes
S'agitent d'un rire infernal.

Veertien vrouwen uit Verdun, met de bovengenoemde 69-jarige Barones La Lance aan 't hoofd, werden ter dood verwezen, terwijl twee zeventienjarige meisjes tot 20 jaar gevangenisstraf veroordeeld werden, aan welke laatsten men echter weldra de vrijheid hergaf. Onder de veroordeelden waren een zestal jonge dames, die het hoofd lieten onder de guillotine, beschuldigd van den Pruisischen koning een bloemkrans te hebben aangeboden.

Alors, Vierges, vos mains (ce fut là votre crime)
Des festons de la joie ornèrent les vainqueurs.

De wagen, die haar vervoerde, geleek, zooals Lamartine zegt, een korf met leliën, en zelfs de beulen waren tot schreien bewogen met haar lot.

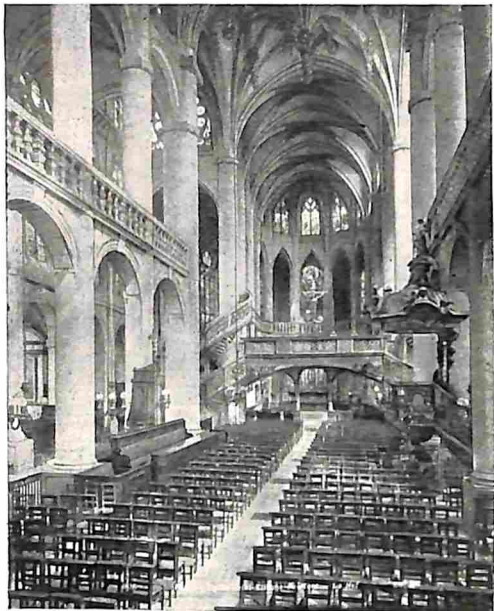
Victor Hugo heeft de nagedachtenis dezer onschuldige slachtoffers der Revolutie geëerd in zijn poëem „Les Vierges de Verdun”, waaruit ik hierboven enkele versregels aanhaalde en waarvan misschien 't treffendst zijn de woorden:

Votre hymne de trépas sera l'hymne de fête
Que les Vierges du ciel rediront dans leurs chants.
F. W. DRIJVER.

Ontwerp eener Moderne Schoonheidsleer voor den Tuinaanleg.

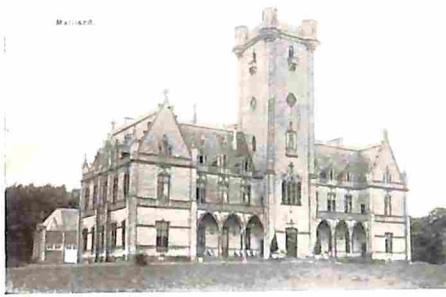
(Vervolg).

IN de eerste plaats het kasteel van Maillard. Dit kasteel behoort aan den heer August de Lantsheere, en ligt in Belgisch Brabant. Het is een belangrijk modern gebouw, eenige jaren geleden opgetrokken in den Engelschen nieuw-Gothischen stijl, een bouwtrant, die zich van de Fransche gothiek onderscheidt door zijn meerdere zwaarheid en een

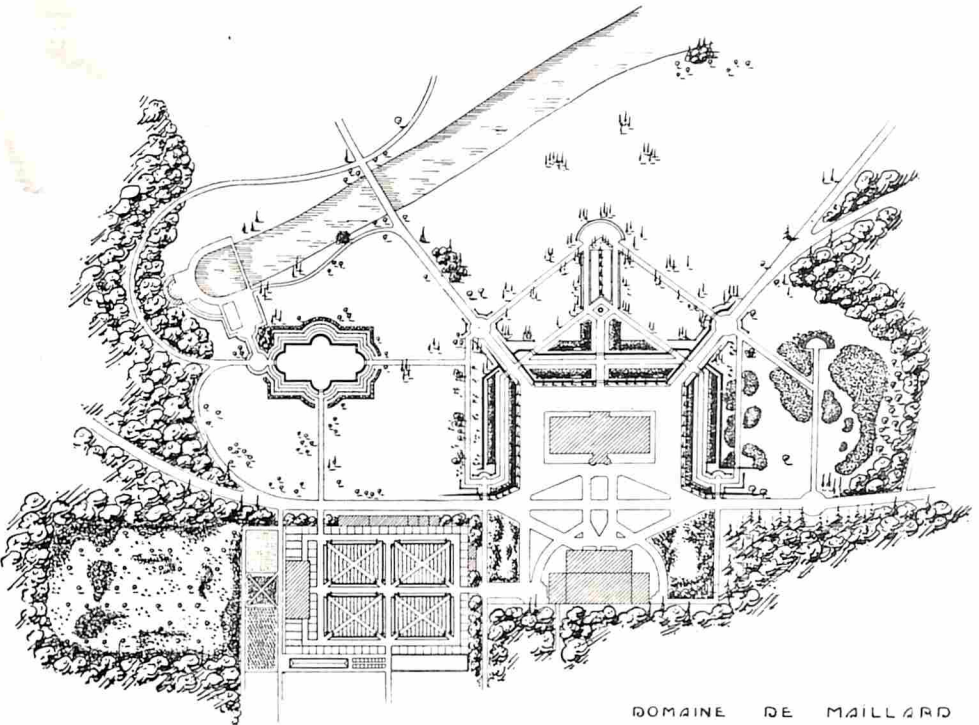
HET INWENDIGE VAN DE KERK SAINT-ETIENNE-DU MONT TE PARIJS.

Het voorkomen, naast elkander, van twee stijlen, beide echt, behoorend bij den tijd waarin zij werden aangewend, is een weerspiegeling van den gang des levens zelven, in dit gebouw; het ontroert ons meer dan de schoolsche eenzijdigheid, die zooveel waarachtige levende schoonheid deed ondergaan. Het is beter, rondom een oud gebouw een modernen tuin aan te leggen van een karakter, dat zich bij den stijl van dat gebouw aanpast, dan een in zoogenaamden ouden stijl, die dan met uitheemsche planten dwaas, en met moderne gewassen anachronistisch versierd wordt, en wel allerminst iets van den stijl uit dien vroegeren tijd hebben zal.

HET KASTEEL MAILLARD IN BELGISCH BRABANT. GEZICHT OP HET HUIS VÓÓR DEN EIGENLIJKEN AANLEG.

De stijl van het gebouw (Engelsche neo-gothiek) zou, al had hij echt kunnen zijn, gelijkheid van stijl voor tuin en huis onmogelijk hebben gemaakt, doch overwonst in karakter en in wijze van expressie werden bereikt.

DOMAINE DE MAILLARD A MONSIEUR AUGUSTE DE LANTSHEERE LOUIS VAN DER SWAELMEN - ARCHITECTE

HET DOMEIN VAN MAILLARD. GEDEELTEN DER TUINEN NABIJ HET KASTEEL.

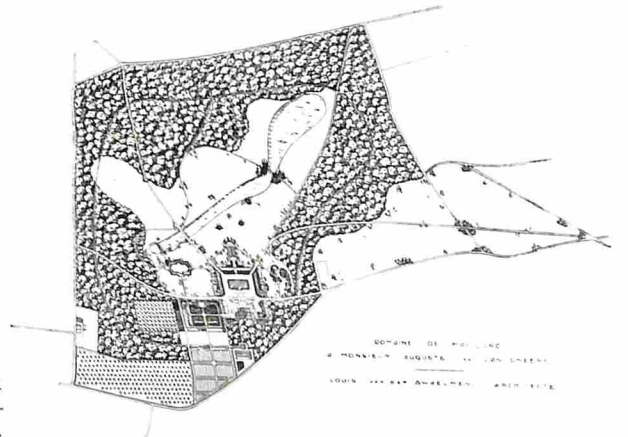
De tuinkunstenaar heeft tot taak, met de door ons beschreven hulpmiddelen, een werk te maken, waarin de gang des levens zelf weerspiegeld wordt, en dat zich niet slechts aanpast aan het karakter van het omringend landschap, maar ook aan het karakter van het huis (indien dat tenminste karakter heeft). En hij bereikt zulks niet door kinderachtige nabootsing van dien stijl, maar door iets te maken, dat in karakter en uitdrukkingswijs bij het gebouw past.

overheerschend gebruik van loodrechte lijnen vooral in de vensters.

De omlijsting is een uitgebreid park, in echt Engelschen trant: bosschen, uitgespreid over een amphitheater van heuvelen, omzoomen gelijk een donkere franje het lichtgroene grastapijt van een bekoorlijke vallei. Diep in de delling blinkt een lange, riviervormige vijver. De wegen, praktisch als toegangen geordend, verliezen zich in het weidsch geheel.

Toen ik werd belast met den aanleg van het park, leek het kasteel als ingebouwd in een inloopend terrein, wat drukkend werkte op den aanblik van het geheel; het lag dicht op de flank van een berg, de hoofdgevel was naar het dal

gloiede, in den vorm van een amphitheater, zag het kasteel er vanuit de oprijlaan, die op het voorplein uitkwam, al zeer onvoordeelig uit. Het uitgangspunt voor de compositie kon geen ander zijn dan het kasteel beter te doen voorkomen en de groepeerings van een behoorlijke lijst rondom het gebouw. Ik ontwierp een aantal terrassen beneden de oppervlakte van het platform der kasteelomwalling. Deze terrassen met hun spel van trappen en afgeschuinde taluds lagen evenwijdig, en vormden tezamen een scherp hellend en naar verhouding evenredig voetstuk voor het kasteel, het welk zich aldus hooger en rijziger voor zou doen, en met een doorvoering der lange evenwijdige terraslijnen op verschillende plans en hoogten, — hagen, randen, perken en lanen, — zou een overeen-

ALGEMEEN PLAN VAN DEN AANLEG VAN HET DOMEIN MAILLARD, DÓOR SCHRIJVER DEZES.

gekeerd; het binnenhof lag bijna geheel aangedrukt tegen zware boschpartijen, terwijl de vrij plotselinge stijging van het terrein dicht voor den oostelijken zijgevel de algemeene gedruktheid nog verergerde.

Geen enkel stellig voorschrift werd gegeven aan den tuinarchitect, die dus volkomen vrijheid bij het ontwerpen en uitvoeren had. Slechts werd de wensch kenbaar gemaakt, dat de oude warmoezerij, die westelijk van het kasteel lag, zou worden herschapen in een bloemenhof naar Franschen trant met een wintertuin.

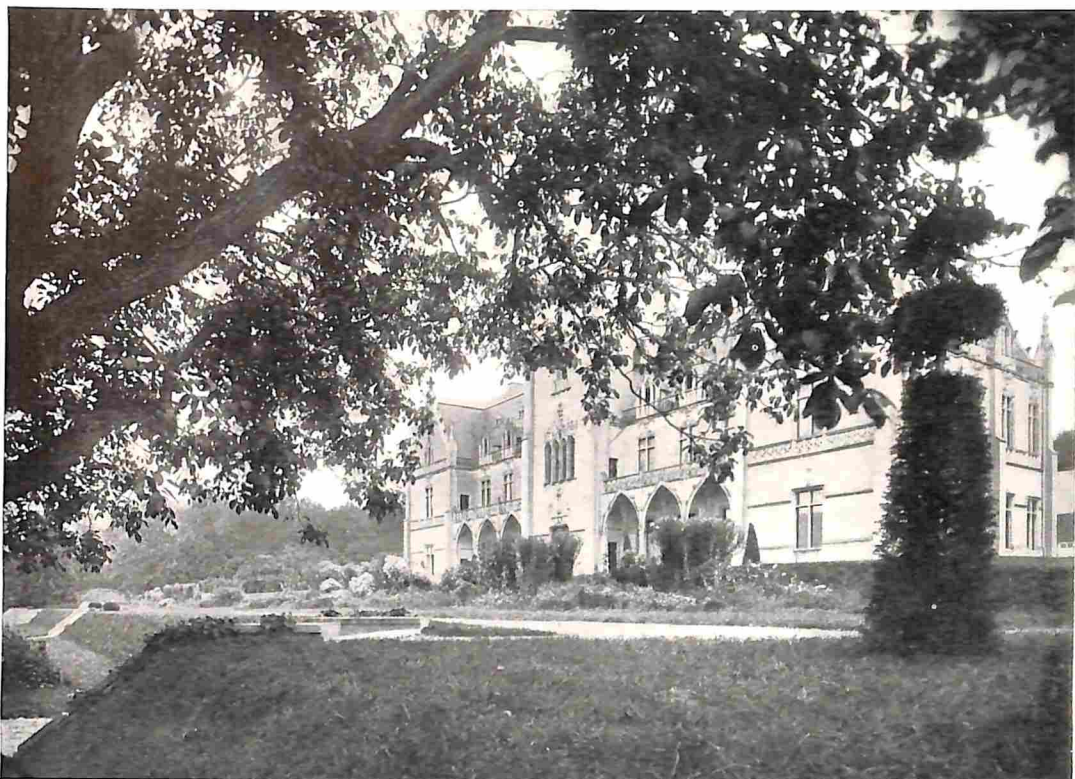
Gegeven het karakter van het kasteel en zijn ligging, was het nu de vraag, in welken geest de hof moest worden aangelegd. Geen enkele bepaalde stijl bleek hier gewenscht, en zulks des te minder, daar de stijl van het kasteel zelf al een nabootsing was; slechts krachtige rangschikking was er noodig. Daar het gebouw niet op een grondmuur stond, en vooral wijl de bodem, naar het oosten op-

komst in karakter tusschen huis en hof verkregen worden. De figuren van gebogen lijnen liet ik vervangen door veelhoekige, al of niet met hoekversiering. Deze hoofdlijnen der compositie overheerschen met hun samenstel de vallei, en dat nog wel volkomen in overeenkomst met de scherp geteekende afschuiningen der taluds en verdere hellingen. Deze geheele rechtlijnige rangschikking werd versterkt door de zuiverlijnige hagen van hulst, rechte reeken van welgesnoeide taxusboomen. Te midden van deze strakke lijnen werden breede perken gemaakt, bestemd om te worden bezet met vaste planten, welker taak het is de strakke lijnen en meetkundige figuren een weinig meer golvend en aldus aangenamer voor het oog te maken en de hoekigheid van den onderbouw met een bloeiender leven te bezielen. Met eenzelfde bedoeling werden partijen mooie boomen gespaard, en daaronder was een groep van magnolia's, die van zoo groote liefelijkheid op de terrassen zijn.

Doordat het kasteel aan de westelijke zijde onderaan de bergglooiing lag, moest ik aan dien kant den grond een heel eind afgraven, zoodat ik er een tweetal taluds kon aanbrengen, waardoor aan dezen kant van het huis om zoo te zeggen een voortzetting der terrassen gemaakt werd. Dit bood twee voordeelen: men zag het kasteel, nu van een voetstuk ook aan deze zijde ranker omhoog rijzen, en tevens werd het amphitheater sprekender van profiel. Tusschen den voet van het laatst genoemde en van het onderste talud moest een zeer bijzondere versiering komen, de Berg der Rozen genaamd.

Vier hoofdlanen voeren naar het bovenste terras aan den voet van het kasteel. Dwarslanen ter weerszijden van den hoofdgevel, doorsnijden wederom andere wegen, die evenwijdig aan dien gevel liggen en hierdoor wordt een samenstel van schuinsdoorneden grasvelden verkregen; dat is de Voorhof. Deze zeer oorspronkelijke groepeerings van den Voorhof, die aan een zijde wordt begrensd door de bijgebouwen, zal wellicht den vurigen aanhangers der traditie op het gebied der voorhoven wel een weinig afwijkend toeschijnen, maar zij is volkomen in overeenstemming met het karakter van het geheel. Het bovenste terras, terzelfder hoogte als de voorhof gelegen, ontwikkelt zich neerwaarts in een spel van trappen en taluds. Voor den hoofdgevel ligt aan den voet van het terras een grasperk, en daar middenin strekt zich een perk uit, welks gesnoeide taxusboomen aan weerszijden de naar het dal gekeerde schuimte nog scherper doen uitkomen van dit gedeelte, dat als de voorsteven van een schip uitsteekt in het groene, wijde dal, hetwelk als een zee is. Aan de punt van dit perk ligt een rustplek, een „chambre de fraîcheur”, omsloten van taxushagen, en duister overlommerd door hooge cypresen. Hier is een springbron, die hare wateren hoog van een marmeren zuil in een Venetiaansch bekken naar laat klateren. In een halven boog zullen zich hier de marmeren banken rijen, voor den wind beschut door den hoogen heg der taxusboomen.

In het park, aan de oostzijde van het kasteel, waar door de afgraving de amphitheaters-gewijze helling nog sterker uitkwam, werden groote partijen rozelaars geplaat, in zoo schilderachtige groepeerings, dat het wel leek of zij daar in het wilde tierden. Hun rangschikking was hier op de meest hevige kleurtegenstellingen berekend, en elders weer op schaakeringen van dezelfde kleur, als langzame overgangen van helder geel naar wit, vervolgens naar rose, en zoo allengs tot het gloeiendst rood. Ten einde meer van nabij van dit bontschouwspel te kunnen doen genieten, ontwierp ik een rechte laan langs

GEZICHT OP HET KASTEEL MAILLARD, NADAT DE TERRASSEN WAREN GEMAAKT, WELKE AAN HET GEBOUW EEN VOETSTUK GAVEN.

dien Berg der Rozen; zij is een aftakking van de oprijlaan, en vindt haar eindpunt in een rustplek, *de geurige kamer* geheeten, overdekt en omringd door een halfroond prieël van welriekende rozelaars.

De voormalige moestuin was tot dan toe een nabootsing geweest van een bloemenhof in den geest der XVIIIde eeuw, doch in verband met den nieuw-Gothischen stijl der vroegere oranje-rie werd hij ontworpen in een anderen geest, dat is meer in overeenstemming met die architectuur. Deze bloemengarde is onderverdeeld in vier rechthoeken, omsloten met hagen van taxusboomen, waarin figuren zijn gesneden; de vier vakken zijn onderverdeeld door een dwars kruispad. In dezen hof kweekt men uitsluitend snijbloemen. Alle lanen en vakken zijn met buksboomen omzet. De boomgaard, die daar achter lag, en slechts oude en zeer teekenachtige boomen bevatte, werd herschapen in een *wild garden*, (dat is, gelijk wij zagen, de Engelsche wilde tuin, waar vaste planten en bolgewassen welig opschieten). Deze verandering dwong tot het ontwerpen van nieuwe tuinen: een warmoezerij, een vruchtentuin, een boogaard, en ook van kassen, enz.

HET DOMEIN VAN MAILLARD.
ONMETELIJKE PERKEN VAN VASTE-PLANTEN, WELKE HARE OMLIJSTINGEN ALS OVERSTROOMEN, GEVEN EEN LEVENDIG AANZIEN AAN HET, NOCHTANS GEORDENDE GEHEEL.

Op groote weiden naar Engelschen trant, omringd door witgeverfde houten hekken, grazen de koeien, die zoozeer leven en kleur aan het landschap verleen.

In het laagste deel van het dal ligt een langwerpige vijver, die zoo werd aangelegd, dat hij vanuit het kasteel goed zichtbaar is. Het oppervlak is versierd met waterlelies, glanzend ligt het uit tusschen de met lischbloemen overdekte oevers. Aan een dezer oevers bespeurt men een kleinen aanlegsteiger, saamgesteld uit losse vlotten, die met Japansche iris bedekt zijn, en aan palen gemeerd op Venetiaansche wijze. Aan den anderen kant bespeurt men een dijk, die geheel met waterplanten is overdekt. Deze dijk is de afscheiding voor het zwembad. De aanblik van dit geheel is, vanaf de brug gezien, architectonisch zeer zuiver.

Zooals het in een hedendaagsch landgoed behoort, zijn de speelvelden in den algemeenen opzet van het park begrepen, en zij werden voorwerpen van groote zorg, het park ten sieraad. De uitgebreide grasvlakten in Engelschen trant (*pleasure-grounds*) rechts van het kasteel, werden ingericht voor allerlei openluchtspelen. Een golfbaan met negen kuilen, die zich uitstrekt over het heele domein, is er ontworpen, (het vertrekpunt (tee) voor den eersten gang, en het aankomstpunt voor den laatsten liggen beide binnen deze *pleasure-grounds*). Op dit grasveld is ook de tennisbaan aangebracht, diep liggend, en omgeven door een wandelpad. Langs het hekwerk zullen klimplanten en bloeiende leilboomen, witte hagedoorns, gouden regen en acacia's zich slingeren. Een tweede omlijsting wordt gevormd door een hoogen heg van gesnoeide linden, die als een zonnescherm voor de spelers zijn, en daaromhenen een haag van laurieriersheesters. Een laantje en een ronde „zaal“, door hagenbeuken omgeven, voeren naar de overdekte sportplaats en het zwembad, daarachter komen, als geleund tegen den grootschen wand der boomen, de kleedkamers en de hydrotherapische inrichtingen.

Bij het rangschikken van dit park werd beoogd een decoratieve indruk te geven, welks karakter overeenstemt met dat van het kasteel; de middelen nochtans zijn verschillend.

(Wordt vervolgd).

LOUIS VAN DER SWAELMEN.

De Blauwe Muur

Uit het Engelsch van

RICHARD WASBURN CHILD.
(35)

HET was de voorzitter der jury, met zijn roode vollemaansgezicht, en dunne gele haar en dikke handen die hij in zijn broekzakken hield, die mij uit deze vreemde, pijnlooze verdooving van het proces wakker schudde. „Omdat wij gegronden twijfel voeden“, zeide hij, met zijn onbewusten humor, „spreken wij“ — en hier hield hij stil en verzette zijn voeten als een schooljongen, die zijn les vergeten is — „het niet-schuldig over den gevangene uit“.

Niet-schuldig! Ik was vrij! Dit besef verdrong plotseling alle andere gedachten. Op eenmaal herinnerde ik mij weder het bestaan van mijn dochttertje — het bestaan van mijn bloed — het feit, dat ik mij in naam der menschheid, verbonden had tot het begaan van een nieuwen misdaad, — en dat het volvoeren hiervan mij wachtte. Verdoemenis over hen! Zij hadden een dwaling begaan! Zij hadden mij in de wereld teruggeworpen. Zij hadden mij den troost der wet ontzegd — die mij met haar stevige vuist bij de keel had gegrepen, en mij vergetelheid had beloofd. En hier stond ik nu te staren naar het vreeselijke hersenbeeld van een klein kind, slapend in haar krib, met het wezen dat ikzelf voorstelde, zich verschuilend in haar hart, in haar longen en in haar hersencellen.

„Ik heb het wél gedaan“, fluisterde ik mijn verdediger toe.

„Dat zeg je te laat“, zeide hij, terwijl hij zijn acten bij elkaar

gaarde. „Je zaak is behandeld, en kan nooit weer voorkomen. Ik heb een rijtuig buiten staan. Waar ga je heen?“

„Ik ga drank zoeken!“ zeide ik, tandeknarsend.

„Dat is iets wat mij niet aangaat“, zeide hij, verachtelijk den neus ophalend. „Wij hebben niets meer met elkaar uit te staan“.

Zijn oogen rustten op mij met dezelfde uitdrukking als die van de anderen. Overal keken ze naar mij. Het was alsof er jonge oogen meeliepen naast het rijtuig; honderd oogen-paren sloegen me gade toen ik was uitgestapt, en het rijtuig heenreed. De duisternis viel als een vriendelijk wezen, dat een deken over mij heen wierp. Ik was dankbaar voor het duister. Ik was dankbaar voor de misdadige klassen op de wereld, die zoo gewoon zijn aan daden van geweld, dat zij mij niet aanstaarden. Ik was dankbaar voor de ruwe menigte, die met hun-vuisten-werkende, luidpratende, schorre straatschuimers, wier loerende blikken mij spraken van naijver op mijn beruchtheid. En aldoor dacht ik

aan mijn kind, aan het bloed mijner vaderen, dat, al mijn geloften ten spijt, toch weder ontsnapt was, en terwijl de drank mijn hoofd nog deed duizelen, besloot ik naar het andere einde van de stad terug te gaan, naar het huis waar ik wist dat dit gevaar voor de wereld glimlachend in haar wiegje lag.

En toch, toen ik mijn plannen op het laatste hoofdstuk na voltooid had, en toen ik, als een dief, het duister was ingeslopen met mijn dochttertje in mijn armen, bemerkte ik, dat ik haar dicht tegen mijn pijnlijk-bonzend hart aandrukte. Eindelijk kende ik dan angst — niet langer de angst voor het niet-fulvoeren van mijn plannen, maar voor het wél volvoeren ervan.

En weder glinsterden er door de duisternis uit het gras en van de appelboomen af, dauwdroppels als duizenden menschenoogen. En toen verdwenen ze plotseling, en meende ik, terwijl ik in de schaduwen voortliep, dat er iemand achter mij liep. Ik hoorde zachte voetstappen in het gras. Ik voelde den adem van een mensch in mijn hals, naar ik meende. Er kwam iemand achter mij aan, en toch durfde ik niet omkijken, want ik wist dat, als ik dit deed, ik het bleeke, vermagerde gelaat van Mary met haar pijnlijk-vragende oogen zou zien.

Zij was er.

Zichtbaar of niet, ik zeg dat zij er was. En toen wist ik, alsof ik haar bevel gehoord had, dat ik de helling op moest gaan naar het huis van den Rechter, en aankloppen. Terwijl ik verder ging, bleef zij naast mij loopen, en sloeg mij gade, terwijl ik het slapende kind in mijn armen hield, daar zij misschien bang was, dat ik in mijn dronkenschap zou vallen.

En toen — nadat de verslaggever mij eerst bewusteloos geslagen had met zijn vuist, en ik eindelijk weder tot bewustzijn kwam, — toen, op dat vreeselijke oogenblik, welk een poets speelde mij toen het Lot, mij, half-waanzinnig, ontvaard, voortgedreven

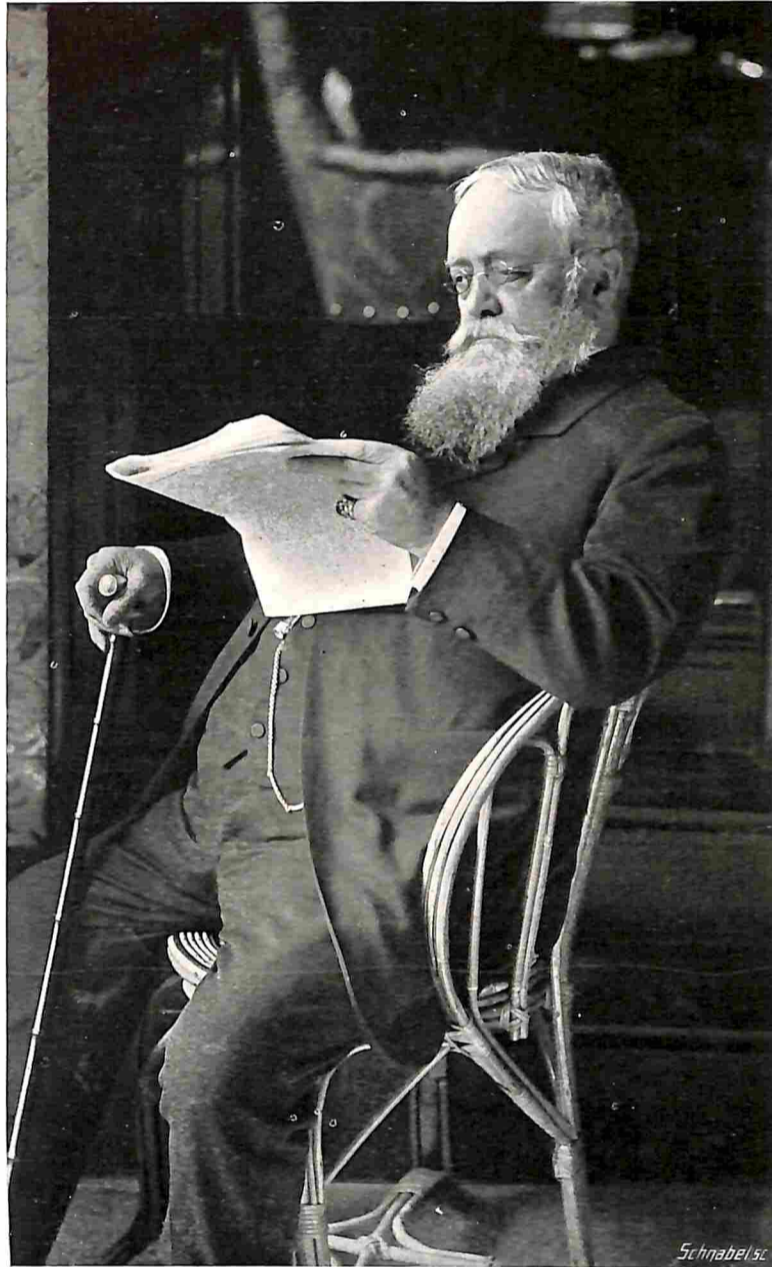
wezen? Wie stond daar om mijn leven te smeeken met volkomen herkenning in haar oogen? U kent het verhaal reeds. Het was Margaret, de vrouw die ik verloren had. (Wordt vervolgd).

NACHT

In mineur

De vogels vluchten in den nacht
En klagen, zacht,....
Onder de grijs-gedreven lucht
De nachtwind zucht....
Langs donk're velden dwaal ik nu
En denk aan U!....
De vogels vluchten in den nacht
Zoo stoorloos, zacht,....
En klagen, zacht....

JAN J. ZELDENTHUIS

JHR. MR. VICTOR E. L. DE STUERS. †

„Moge het dezen grijzen strijder voor het schoone nog gegeven zijn, een wet die de merkwaardige overblijfselen uit vroeger tijden onder haar bescherming neemt, in het staatsblad te zien verschijnen“, zoo schreef Mr. J. W. Frederiks in ons nummer van 18 October 1913 ter gelegenheid van den 70sten verjaardag van Victor de Stuers. Helaas, het heeft niet zoo mogen zijn. Zijn naam zal echter blijven voortleven als die van een man van karakter, aan wien Nederland zeer veel te danken heeft. Moge hij in vriendelijk-bedachtszaam Nederland velen tot een voorbeeld blijven!